

«ҚазТрансОйл» АҚ

Жеке қаржылық есептілік

*2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Жеке қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы жеке есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы жеке есеп.....	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы жеке есеп.....	4-5
Капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп.....	6
Жеке қаржылық есептілікке ескертпелер	7-65

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«ҚазТрансОйл» АҚ-ның акционерлеріне

Пікір

Біз «ҚазТрансОйл» АҚ-ның (бұдан әрі «Ұйым») жеке қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы жеке есеп, жиынтық кіріс туралы жеке есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін меншікті капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы жеке есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған жеке қаржылық есептілік барлық елеулі аспектілерде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Ұйымның қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың жеке қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңестің *Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының кодексіне (БХЭСК Кодексі)* сәйкес Ұйымға қатысты біз тәуелсізбіз және біз БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық. Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Аудиттің шешуші мәселелері

Аудиттің шешуші мәселелері – біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін жеке қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. Бұл мәселелер жеке қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген мәселеге қатысты тиісті мәселенің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстінде келтіріледі.

Building a better
working world

Біз есебіміздің «Аудитордың жеке қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселеге де қатысты міндеттерді орындадық. Тиісінше, аудитімізге жеке қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық процедураларымыздың, соның ішінде төменде көрсетілген мәселені қарастыру барысында орындалған процедуралардың нәтижелері қоса беріліп отырған жеке қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікірімізді білдірудің негізі болады.

Аудиттің шешуші мәселесі

Тиісті шешуші мәселе аудитіміздің барысында қалайша қарастырылды

«Батумский нефтяной терминал» ЖШК-ға салынған инвестициялардың құнсыздануы

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның еншілес ұйымы «Батумский нефтяной терминал» ЖШК-ға (БНТ) салынған инвестиция Компания активтерінің жалпы сомасының шамамен 3,4% құрады. Біз бұл мәселе құнсыздануды талдау және басшылық БНТ-ға салынған инвестициялардың өтелетін құнын бағалау кезінде жасаған елеулі пайымдаулар мен бағалаулардың негізінде жатқан жорамалдарға қатысты субъективтіліктің жоғары деңгейінің салдарынан аудитіміз үшін барынша маңызды болатын мәселелердің бірі деп есептейміз. Сонымен қатар, БНТ-ның трансфер бойынша көлемдерінің азаюы, инфляцияның жоғары деңгейі мен келешек экономикалық өсімге қатысты белгісіздік БНТ-ның экономикалық перспективаларына әсер етеді және тиісінше, Компанияның БНТ-ға салған инвестицияларының ықтимал құнсыздануына әкеп соқтырады.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басшылық құнсыздануға тестілеуді өткізді.

Елеулі жорамалдарға дисконт мөлшерлемелері, болжамды тарифтер, инфляция үрдістері, трансфер көлемдері, келешек күрделі шығындар және операциялық шығыстар кірді.

БНТ-ға салынған инвестициялардың өтелетін құнын бағалау туралы ақпарат жеке қаржылық есептіліктің 7 ескертпесінде ашылып көрсетіледі.

Біз бизнесті бағалау жөніндегі мамандарымызды құнсыздану тестісін және басшылық 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жасаған БНТ-ға салынған инвестициялардың өтелетін құнын есептеуді талдауға тарттық. Біз басшылықтың БНТ-ға салынған инвестициялардан болған ақша ағындарына қатысты болжамдарының негізінде жатқан жорамалдарды талдау үшін және қолдағы сыртқы ақпаратпен әрі іс жүзіндегі нәтижелермен салыстыру үшін компонент аудиторын тарттық. Біз инвестициялардың өтелетін құнын бағалау кезінде пайдаланылатын дисконт мөлшерлемесі мен өсімнің ұзақ мерзімді үрдістерін жалпы нарықтық көрсеткіштермен және басқа да қолдағы дәлелдермен салыстырдық. Біз модельдерге болжамды трансферді бизнес-жоспармен салыстырдық. Біз құнсыздану моделінің математикалық дұрыстығын тестіледік және сезімталдылықтың талдауын бағаладық.

Біз басшылық жасаған талдауды және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша БНТ-ға салынған инвестициялардың ықтимал құнсыздануына нұсқайтын факторларды бағаладық. Біз бюджетте көзделген трансфер көлемін, салықтар төленгенге дейінгі пайданы, пайыздарды, тозу мен амортизацияны (ЕБИТДА) және 2018 жылғы түсімді нақты цифрлармен салыстырдық.

Ұйымның 2018 жылғы Жылдық есебіне қосылған басқа да ақпарат

Басқа да ақпаратқа Ұйымның 2018 жылғы Жылдық есебінде қамтылған ақпарат жатады, бірақ жеке қаржылық есептілік пен сол туралы біздің аудиторлық есебіміз жатпайды. Басқа да ақпарат үшін жауапкершілікті басшылық көтереді. Ұйымның 2018 жылғы Жылдық есебі, жорамалмен, бізге осы аудиторлық есеп күнінен кейін ұсынылады.

Жеке қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа таралмайды және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті білдіретін тұжырымды ұсынбаймыз.

Жеке қаржылық есептілікке аудитті жүргізуімізге орай біздің міндетіміз жоғарыда аталған басқа ақпаратпен, ол бізге ұсынылған кезде танысу және бұл ретте басқа да ақпарат пен жеке қаржылық есептіліктің немесе аудит барысында ие болған біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің болуы және басқа да ақпарат өзге елеулі бұрмалануларды қамтымайтындығы мәселесін қарастыру болып табылады.

Басшылықтың және Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің жеке қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық жеке қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ жеке қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Жеке қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Ұйымның өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Ұйымды таратқысы келген, оның қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Директорлар кеңесінің Ішкі аудит жөніндегі комитеті Ұйымның жеке қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың жеке қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз жеке қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы жеке қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Ұйымның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық айқындаған бухгалтерлік бағалау және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;
- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Ұйымның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде жеке қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Ұйымның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ жеке қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ жеке қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз.

Біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Сондай-ақ біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетіне тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағандығымыз туралы мәлімдеме жасадық және бұл тұлғаларды барлық өзара қарым-қатынастар мен аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізделген түрде есептеуге болатын басқа да мәселелер туралы, ал қажетті жағдайларда – тиісті сақтық шаралары туралы хабардар еттік.

Building a better
working world

Біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің назарына жеткізген мәселелерден біз ағымдағы кезең үшін жеке қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болған және тиісінше, аудиттің шешуші мәселелері болып табылатын мәселелерді айқындаймыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, тек бұл мәселелер туралы ақпаратты жария ету заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған жағдайдан немесе қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есебімізде хабарланбауы тиіс екендігі туралы тұжырымға келген сирек жағдайлардан басқа, өйткені мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарлануынан қоғамдық маңызы бар пайдадан асады деп жорамал жасауға болады.

Соның нәтижелері бойынша тәуелсіз аудитордың осы аудиторлық есебі шығарылған, аудиттің жүргізілуіне жауапты жетекші - Гүлмира Тұрмағамбетова.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Гүлмира Тұрмағамбетова
Аудитор / «Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Аудитордың 1998 жылғы 21 ақпандағы
№0000374 біліктілік куәлігі

Қазақстан Республикасында аудиторлық
қызметпен айналысуға арналған
мемлекеттік лицензия: сериясы МФЮ-2,
№ 0000003, Қазақстан Республикасы
Қаржы Министрлігімен 2005 жылғы
15 шілдеде берілген

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты

2019 жылғы 4 наурыз

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2018 жылғы 31 желтоқсанға	2017 жылғы 31 желтоқсанға
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	5	597.851.442	566.836.632
Материалдық емес активтер	6	1.511.705	1.489.927
Еншілес ұйымдарға инвестициялар	7	57.260.238	28.208.864
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар	8	7.404.945	7.404.945
Негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	9	110.135	272.246
Банк салымдары	15	2.778.076	3.948.692
Облигацияларға инвестициялар	18	828.437	748.962
Өзге де ұзақ мерзімді активтер		12.585	13.100
		667.757.563	608.923.368
Ағымдағы активтер			
Қорлар	10	4.027.652	3.152.484
Сауда және өзге де дебиторлық берешек	11	4.242.779	6.197.900
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	12	538.150	373.858
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		941.945	3.489.707
Өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	13	726.283	3.027.649
Өзге де ағымдағы активтер	14	7.799.318	5.786.633
Банк салымдары	15	25.424.203	28.356.520
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	16	30.325.124	36.011.198
		74.025.454	86.395.949
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер	17	2.406.231	2.848.498
		76.431.685	89.244.447
Активтер жиыны		744.189.248	698.167.815

Есеп саясаты және 7-65 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП (жалғасы)

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2018 жылғы 31 желтоқсанға	2017 жылғы 31 желтоқсанға
Меншікті капитал және міндеттемелер			
Меншікті капитал			
Жарғылық капитал	19	61.937.567	61.937.567
Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар	19	(9.549)	(9.549)
Активтерді қайта бағалау бойынша резерв		198.867.282	182.956.116
Капиталдың өзге де резервтері	19	(71.795)	(622.717)
Үлестірілмеген пайда		322.323.211	304.506.370
Меншікті капитал жиыны		583.046.716	548.767.787
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	20	12.939.771	12.740.751
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер	33	68.003.798	63.299.288
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв	24	21.109.397	15.347.322
Болашақ кезеңдер кірістері		6.843	3.655
		102.059.809	91.391.016
Ағымдағы міндеттемелер			
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	20	660.420	600.175
Сауда және өзге де кредиторлық берешек	21	11.919.760	16.725.180
Алынған алғытөлемдер	22	20.518.169	17.915.831
Төлемге өзге де салықтар	23	1.170.165	1.224.538
Резервтер	24	1.088.119	41.125
Өзге де ағымдағы міндеттемелер	25	23.726.090	21.502.163
		59.082.723	58.009.012
Міндеттемелер жиыны		161.142.532	149.400.028
Меншікті капитал мен міндеттемелер жиыны		744.189.248	698.167.815
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгемен)	19	1.512	1.423

2019 жылғы 4 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.Қ. Сармағамбетова

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2018 жылғы	2017 жылғы
Түсім	26	212.519.885	208.606.879
Өткізімнің өзіндік құны	27	(139.040.319)	(134.081.624)
Жалпы пайда		73.479.566	74.525.255
Жалпы және өкімшілік шығыстар	28	(13.858.932)	(12.037.532)
Өзге де операциялық кірістер	29	2.158.138	2.397.469
Өзге де операциялық шығыстар	30	(2.915.613)	(987.477)
Операциялық пайда		58.863.159	63.897.715
Бағамдық айырмадан болған кіріс/(залал), нетто		2.588.085	(597.171)
Дивидендік кіріс	34	4.338.250	-
Қаржылық кірістер	31	2.595.767	4.869.730
Қаржылық шығындар	32	(2.591.256)	(3.082.198)
Облигацияларға инвестициялардың құнсыздануы	18	-	(3.639.607)
Салық салғанға дейінгі пайда		65.794.005	61.448.469
Табыс салығы бойынша шығыстар	33	(13.981.295)	(15.793.678)
Есепті жылдағы таза пайда		51.812.710	45.654.791
Акцияға пайда (теңгемен)	19	135	119
Өзге де жиынтық кіріс			
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын өзге де жиынтық кіріс			
Негізгі құралдардың қайта бағалануы, нетто	5	57.472.625	15.136.760
Табыс салығының әсері	33	(11.494.525)	(3.027.352)
		45.978.100	12.109.408
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервін есептеу	24	(3.102.220)	(30.162)
Табыс салығының әсері	33	620.445	6.033
		(2.481.775)	(24.129)
Компания қызметкерлеріне сыйақылар бойынша актуарлық пайда	20	688.653	279.191
Табыс салығының әсері	33	(137.731)	(55.838)
		550.922	223.353
Қызметкерлерге берілетін сыйақы бойынша мерзімі ұзартылған салық активтерін есептен шығару	19, 33	-	(150.746)
		-	(150.746)
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын өзге де жиынтық кіріс		44.047.247	12.157.886
Салықты шегергендегі өзге де жиынтық кіріс жиыны		44.047.247	12.157.886
Салықты шегергендегі есепті жылға жиынтық кіріс жиыны		95.859.957	57.812.677

2019 жылғы 4 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.Қ. Сармағамбетова

Есеп саясаты және 7-65 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2018 жылғы	2017 жылғы
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Салық салынғанға дейінгі пайда		65.794.005	61.448.469
Салық салынғанға дейінгі таза ақша ағындарымен салыстыруға арналған ақшалай емес түзетулер			
Тозу және амортизация	27, 28	47.996.231	45.976.094
Қаржы шығындары	32	2.591.256	3.082.198
Қаржы кірістері	31	(2.595.767)	(4.869.730)
Іске аспаған бағамдық айырмадан түскен (пайда)/залал		(2.588.085)	597.171
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен кіріс, нетто	29	(1.513.663)	-
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервіне бағалауды қайта қарау	29, 30	1.162.914	(1.239.714)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығуынан болған залал, нетто	30	1.066.126	710.923
Өзге де қысқа мерзімді резервтерді есептеу	28	1.046.994	-
Еңбек қызметі аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақылар, ағымдағы қызметтер құны	27, 28	564.099	559.185
Қорларды сатудан түскен кіріс, нетто		(210.650)	(44.668)
Негізгі құралдардың құнсыздануы	30	292.293	37.682
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануы	30	283.956	-
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті есептеу/(қайтару), нетто	28	217.662	(43.573)
Өрекетсіз тұрған өндірістік нысандарды жою бойынша шығыстар	30	106.084	56.275
Актуарлық (пайдалар)/залалдар	29, 30	(70.352)	39.943
Өтеуге жататын ҚҚС-ты есептен шығару		43.191	36.283
Облигацияларға инвестициялардың құнсыздануы	18	-	3.639.607
Өзге де		(4.225)	8.801
Айналым капиталының өзгерісіне дейінгі операциялық қызметтен түскен ақша ағындары		114.182.069	109.994.946
Операциялық активтердегі (ұлғаю)/азаю			
Қорлар		(1.967.308)	(1.751.897)
Сауда және өзге де дебиторлық берешек		(1.823.151)	(1.018.251)
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер		(163.674)	(6.073)
Өтеуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алғытөлемдер		1.599.436	(1.861.559)
Өзге де қысқа мерзімді активтер		(6.346.657)	(171.371)
Операциялық міндеттемелердегі ұлғаю/(азаю)			
Сауда және өзге де кредиторлық берешек		1.082.470	893.948
Алынған алғытөлемдер		2.602.338	1.726.033
Төлемге өзге де салықтар		(466.463)	(479.011)
Өзге де ағымдағы және ұзақ мерзімді міндеттемелер және қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		1.513.463	143.011
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары		110.212.523	107.469.776
Төленген табыс салығы		(17.328.744)	(15.031.420)
Алынған пайыздар		2.713.885	4.657.133
Операциялық қызметтен түскен таза ақша ағындары		95.597.664	97.095.489

Есеп саясаты және 7-65 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2018 жылғы	2017 жылғы
Инвестициялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Банк салымдарын алу		33.037.782	62.412.730
Негізгі құралдарды сатудан түскен түсім		31.491.443	15.400
Алынған дивидендтер		4.670.625	-
Облигацияларды қайта сатып алудан түскен түсім	18	43.457	-
Негізгі құралдарды сатып алу		(54.758.405)	(47.722.657)
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	7	(27.694.677)	-
Банк салымдары және облигацияларды орналастыру		(27.090.320)	(79.808.900)
Материалды емес активтерді сатып алу		(27.895)	(701.553)
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(40.327.990)	(65.804.980)
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағындары			
Төленген дивидендтер	19	(61.540.496)	(59.617.355)
Қаржы қызметінде пайдаланылған таза ақша ағындары		(61.540.496)	(59.617.355)
Ақша қаражаттарындағы және олардың баламаларындағы таза өзгерістер			
Таза бағамдық айырма		601.826	(464.302)
Күтілетін несиелік шығындар резервіндегі өзгерістер		(17.078)	-
Жылдың басына ақша қаражаттары және олардың баламалары		36.011.198	64.802.346
Жылдың аяғына ақша қаражаттары және олардың баламалары	16	30.325.124	36.011.198

2019 жылғы 4 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.Қ. Сармағамбетова

МЕНШІКТІ КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

<i>Мың теңгемен</i>	Жарғылық капитал	Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар	Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	Капиталдың өзге де резервтері	Үлестірілмеген пайда	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	182.956.116	(622.717)	304.506.370	548.767.787
Есеп саясатындағы өзгерістер (11, 15 және 16-ескертпелер)	-	-	-	-	(40.532)	(40.532)
2018 жылғы 1 қаңтарға (қайта есептелген)	61.937.567	(9.549)	182.956.116	(622.717)	304.465.838	548.727.255
Есепті жылдағы таза пайда	-	-	-	-	51.812.710	51.812.710
Өзге де жиынтық кіріс	-	-	43.496.325	550.922	-	44.047.247
Бір жылға жиынтық кіріс жиыны	-	-	43.496.325	550.922	51.812.710	95.859.957
Қайта бағаланған негізгі құралдардың амортизациясы	-	-	(27.585.159)	-	27.585.159	-
Дивидендтер (19-ескертпе)	-	-	-	-	(61.540.496)	(61.540.496)
2018 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	198.867.282	(71.795)	322.323.211	583.046.716
2016 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	192.430.443	(695.324)	296.909.328	550.572.465
Есепті жылдағы таза пайда	-	-	-	-	45.654.791	45.654.791
Өзге де жиынтық кіріс	-	-	12.085.279	72.607	-	12.157.886
Бір жылға жиынтық кіріс жиыны	-	-	12.085.279	72.607	45.654.791	57.812.677
Қайта бағаланған негізгі құралдардың амортизациясы	-	-	(21.559.606)	-	21.559.606	-
Дивидендтер (19-ескертпе)	-	-	-	-	(59.617.355)	(59.617.355)
2017 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	182.956.116	(622.717)	304.506.370	548.767.787

2019 жылғы 4 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директор (Басқарма төрағасы)

Д.Ф. Досанов

Бас бухгалтер

М.Қ. Сармағамбетова

Есеп саясаты және 16-17 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін****1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ**

«Мұнай және Газ Көлігі» ұлттық компаниясы» ЖАҚ (бұдан әрі – «МГК») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 2 мамырдағы қаулысына сәйкес құрылды. Осы қаулының негізінде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ акцияларына меншік құқығын МГК-ға берді, осының нәтижесінде «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» ЖАҚ болып қайта тіркелді және қайта аталды.

2004 жылғы 31 мамырда Қазақстан заңнамасының талаптарына сай «ҚазТрансОйл» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» АҚ (бұдан әрі – «Компания») болып қайта тіркелді.

2018 жылдың 31 желтоқсанына Компания акцияларының 10%-ы «Халықтық IPO» бағдарламасы аясында сатып алған миноритарлық акционерлерге тиесілі. «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «ҚМГ») немесе «Бас компания») Компанияның ірі акционері болып табылады, оған Компанияға қатысудың 90% бақылау үлесі тиесілі. ҚМГ акцияларының 90%-ы «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») тұлғасында Үкіметке тиесілі. ҚМГ акцияларының 10%-ы Қазақстан Республикасының Ұлттық банкіне тиесілі.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның келесі ұйымдарда қатысу үлесі болды:

	Тіркелген жері	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
			2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
«МұнайТас» СБҚК» АҚ (бұдан әрі – «МұнайТас») «Қазақстан – Қытай Құбыры» ЖШС (бұдан әрі – «ҚҚҚ»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	51%	51%
«Батуми Мұнай Терминалы» ЖШҚ (бұдан әрі – «БМТ»)*	Грузия	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, ауыстырып құю және сақтау, теңіз кемежайын пайдалану	100%	100%
«Petrotrans Limited» (бұдан әрі – «PTL»)**	Біріккен Араб Әмірліктері	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау	100%	100%
«Магистралдық Суағызғысы» ЖШС (бұдан әрі – «Магистралдық Суағызғысы»)	Қазақстан	Су тасымалдау	100%	–

* БМТ «Батуми Теңіз Кемежайы» ЖШҚ-ның (бұдан әрі – «БТК») 100% үлесін басқаруға айрықша құқыққа ие.

** PTL-дың Қазақстан Республикасында, Астана қаласында жұмыс істейтін филиалы бар.

Компанияның бас кеңсесі Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Тұран даңғылы, 20 мекенжайы бойынша орналасқан. Компанияның Қазақстан Республикасының Маңғыстау, Атырау, Батыс Қазақстан, Ақтөбе, Қарағанды, Павлодар, Түркістан, Солтүстік Қазақстан облыстары мен Шымкент қаласында орналасқан өндірістік нысандары, Алматы (Ғылыми-техникалық орталық) қаласында орналасқан филиалы және Ресей Федерациясында (Мәскеу, Омбы және Самара) өкілдік кеңселері бар.

Компания Қазақстан Республикасының магистралды мұнай құбыры бойынша ұлттық операторы болып табылады. Компанияның ұзындығы 5.378 км магистралды мұнай құбырлары бар. Сонымен қатар, Компания басқа аралас құбыр желілерінде мұнайды тасымалдауды, сақтауды, ауыстырып құюды және оның көлік экспедициясын жүзеге асырады. Компанияның МұнайТас және ҚҚҚ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындары негізінде Қазақстан мұнайын, сондай – ақ ресей мұнайын Қытайға транзитпен тасымалдау үшін пайдаланылатын Кеңқияқ – Атырау, Кеңқияқ – Құмкөл және Атасу – Алашаңқай құбырларына иелік етеді.

Компания табиғи монополист болып табылады және тиісінше Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитетінің (бұдан әрі – «ТМРБЖТҚҚК») реттеу нысаны болады. ТМРБЖТҚҚК тариф есеп-қисабының әдіснамасын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ішінде мұнай тасымалдау тарифтік ставкаларын бекіту үшін жауапты.

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттеу мақсатында магистралдық құбырлармен мұнай тасымалдау қызметі және Қазақстан Республикасы төңірегінен шет аймаққа экспорттау табиғи монополиялық реттеу саласына кірмейді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ (жалғасы)**

2015-2019 жылдарға ішкі нарыққа мұнай айдау жөніндегі шекті тарифтерді мына мөлшерде бекіту туралы ТМРБЖТҚҚК-ның 2015 жылғы 21 тамыздағы бұйрығы 2015 жылғы 1 қазаннан бастап күшіне енді:

- 2015 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 3.225,04 теңге;
- 2016 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 3.547,46 теңге;
- 2017 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 3.902,13 теңге;
- 2018 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 4.292,40 теңге*;
- 2019 жылы – 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 4.721,72 теңге.

* Көрсетілген тариф 2018 жылғы 1 қантардан бастап күшіне енді.

2018 жылғы 1 сәуірден бастап күшке енген Қазақстан Республикасының төңірегінен шет аймаққа мұнай айдау экспорттау тарифі 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 6.398,92 теңгені құрайды.

«Тұймазы – Омбы – Новосібір-2» қазақстандық магистралды мұнай құбырының учаскесі арқылы транзит мақсатында мұнайды айдау тарифі 1.000 километрге 1 тонна үшін 4.292,4 теңгені құрайды.

Ресейде шығарылған мұнайды Өзбекстан Республикасына Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзит мақсатында тасымалдау тарифі 1 тонна үшін 25,12 АҚШ долларын (2017 жылға: 1 тонна үшін 22,90 АҚШ долларын) құрайды.

Ресей мұнайын Қазақстан Республикасы аумағы арқылы Қытай Халық Республикасына Ресей Федерациясының шекарасы – Қазақстан Республикасының шекарасы (Прииртышск) – Атасу (Қазақстан Республикасы) – Алашанқай (Қытай Халық Республикасы) бағыты бойынша тасымалдау тарифі 1 тоннаға 3,11 АҚШ долларын құрайды (Прииртышск – Атасу учаскесінде) (2017 жылға: 1 тонна үшін 3,11 АҚШ долларын).

Негізінде тарифтер іске қосылған активтерге капитал құнын қайтаруға негізделеді. Қазақстан Республикасының табиғи монополиялардың қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес тарифтер қызметтерді көрсету үшін қажетті шығындардың құнынан төмен бола алмайды және табиғи монополия субъектісінің тиімді қызмет етуін қамтамасыз ететін пайда алу мүмкіндігін есепке алу керек.

Осы жеке қаржылық есептілікті Компанияның Директорлар Кеңесінің ішкі аудит Комитеті басып шығаруды мақұлдады және Бас директор (Басқарма төрағасы) мен бас бухгалтер 2019 жылдың 4 наурызында қол қойды.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Компанияның осы жеке қаржылық есептілігі Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына (бұдан әрі – «ҚЕХС») сәйкес Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттары кеңесі (бұдан әрі – «ҚЕХС жөніндегі кеңес») бекіткен редакцияда дайындалған.

Осы жеке қаржылық есептілік қайта бағаланған құны бойынша есептелетін негізгі құралдарды және есеп саясатында және осы жеке қаржылық есептіліктің ескертпелерінде көрсетілген басқа баптарды қоспағанда бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалған.

Осы жеке қаржылық есептілік теңгемен берілген, ал барлық сома басқаша көрсетілген жағдайларды қоспағанда, тұтас мыңдыққа дейін дөңгелектеп алынған.

Жеке қаржылық есептілікте алдыңғы кезең үшін салыстырмалы ақпарат берілген.

Осы жеке қаржылық есептілік Компанияның және оның еншілес ұйымдарының шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қосымша шығарылды. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті Компанияның Директорлар Кеңесінің ішкі аудит Комитеті басып шығаруды мақұлдады және Бас директор (Басқарма төрағасы) мен бас бухгалтер 2019 жылдың 4 наурызында қол қойды. Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің көшірмесін Компанияның корпоративтік галамтор-ресурсінен алуға болады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ****3.1 Еншілес ұйымға инвестициялар**

Еншілес ұйымға инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте құнсыздануды алып тастағанда өзіндік құн бойынша есепке алынады.

Әр есепті күнге Компания еншілес ұйымға инвестицияның құнсыздану мүмкіншіліктерін бағалайды. Егер сондай белгілер анықталса, Компания инвестицияның құнсыздану құнын еншілес ұйымның өтеу құны мен оның теңгерімдік құнының айырмашылығы ретінде есептейді және жиынтық кіріс туралы есепте тиісті шығынды таниды.

3.2 Бірлескен қызметке қатысу

Бірлескен кәсіпорындардағы инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте құнсыздануды алып тастағанда бастапқы құн бойынша есепке алынады. *1-ескертпеде* көрсетілгендей, Компания екі бірлескен кәсіпорынға қатысады: ҚҚҚ мен МұнайТас (*8-ескертпе*).

3.3 Шетел валютасын қайта есептеу

Осы жеке қаржылық есептілік теңгемен берілген, ол қызмет ететін валюта және Компанияны есептілігін таныстыратын валюта болып табылады.

Операциялар мен қалдықтар

Шетел валютасындағы операцияларды бастапқыда өздерінің қызмет ететін валютасында операция тану көрсеткіштерін қанағаттандыратын күнге қолданылатын валюта бағамы бойынша ескеріледі.

Шетел валютасындағы монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданыстағы қызмет ететін валютасы спот-бағамымен қайта есептеледі.

Монетарлық баптарды өтеу және қайта есептеу кезінде туындайтын барлық бағамдық айырма жиынтық кіріс туралы жеке есепке кіргізіледі.

Тарихи құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Әділ құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын кірістер мен шығыстар баптың әділ құнының (яғни баптар бойынша бағамдық айырмалар, өзге де жиынтық кіріс немесе пайда немесе залал құрамында танылған әділ құнның өзгерісінен болған кірістер немесе шығыстарда тиісінше өзге де жиынтық кіріс немесе пайда немесе залал құрамында танылады) өзгерісі нәтижесінде болған кірістерді немесе шығыстарды тану қағидаттарына сәйкес есептеледі.

Валюта айырбастау бағамдары

Қазақстан қор биржасында (бұдан әрі – «ҚҚБ») белгіленген орташа өлшенген айырбас бағамдары Қазақстан Республикасындағы ресми айырбас бағамдары ретінде пайдаланылады.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін орташа өлшенген айырбас бағамдары келесіні құрады:

<i>теңге</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2018 жылғы	2017 жылғы
АҚШ доллары	345,04	326,08
Ресей рублі	5,50	5,59
Еуро	406,88	368,65

31 желтоқсанға ҚҚБ белгілеген валюта айырбастау бағамдары келесіні құрады:

<i>теңге</i>	2018 жыл	2017 жыл
АҚШ доллары	384,20	332,33
Ресей рублі	5,52	5,77
Еуро	439,37	398,23

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.4 Активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімдіге жіктеу**

Қаржы жағдайы туралы жеке есептілікте Компания активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді жіктеу негізінде көрсетеді. Актив айналымды болады, егер:

- оны іске асыру болжанса немесе ол сатуға немесе қарапайым операциялық кезең аясында тұтынуға арналса;
- ол негізінен сату мақсатына арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде іске асыру болжанса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу үшін, оны айырбастауға немесе пайдалануға қатысты шектеулерді қоспағанда, ақша қаражаттарын немесе олардың баламаларын білдірсе.

Барлық өзге активтер айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны қалыпты операциялық кезең аясында өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда мақсатында ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде өтеуге жатса;
- Компанияда есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу мерзімін ұзарту сөзсіз құқығы болмаса.

Компания өзге барлық міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді.

Мерзімі ұзартылған салық активтері мен міндеттемелері айналымнан тыс/ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

3.5 Әділ құнды бағалау

Әділ құн бағалау күніне нарық қатысушылары арасында қалыпты тәртіпте жасалатын мәміле аясында активтерді сату үшін алынатын немесе міндеттемелерді беру үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құн бағасы активтерді сату немесе міндеттемелерді беру жөніндегі мәміле келесі түрде болып өтуін болжайды:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта.

Компания негізгі немесе неғұрлым қолайлы нарыққа қол жеткізуі тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны жорамалдарды пайдалану арқылы бағаланады, оларды нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдалануы мүмкін, бұл орайда нарық қатысушылары өзінің озық мүдделерінде әрекет етеді.

Қаржылық емес актив әділ құнының бағасы не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдалану жолымен немесе осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде нарық қатысушысының экономикалық пайдасын еселеу мүмкіндігін ескереді. Компания бағалаудың пайда болған жағдаяттарында қолайлы және әділ құнын бағалау үшін жеткілікті деректерге қол жетімді бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл орайда бақыланатын орынды бастапқы деректерді мейлінше көп және бақыланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

Әділ құны жеке қаржылық есептілікте бағаланатын немесе жеке қаржылық есептілікте көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған сатылары аясында жіктеледі:

- 1-деңгей – барабар активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленуі бойынша (қандай да бір түзетулерсіз);
- 2-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама бақыланатын болып табылатын баға үлгісі;
- 3-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта бақыланабайтын болып табылатын баға үлгісі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.5 Әділ құнды бағалау (жалғасы)**

Жеке қаржылық есептілікте кезеңдік негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында әр есепті кезеңнің аяғына жіктемені (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайтадан талдай отырып Компания оларды саты көздері деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін анықтайды.

Әр есепті кезеңге Компанияның есеп саясатына сәйкес қайта талдау және қайта бағалау қажет болатын активтер мен міндеттемелер құнының өзгерістерін Компания талдайды. Осындай талдау аясында Компания соңғы бағалау кезінде қолданылған негізгі бастапқы деректерді бағалау кезінде пайдаланылатын ақпаратты шарттармен және өзге де орынды құжаттармен салыстыру жолымен тексереді. Компания және сыртқы бағалаушылар әр актив пен міндеттеменің әділ құнының өзгерісін өзгерістің негізділігін айқындау мақсатында тиісті сыртқы көздермен салыстырады.

Әділ құн туралы ақпаратты ашу мақсатында Компания активтер мен міндеттемелерді олардың сипатына, оларға тән сипаттамалар мен тәуекелдер, сондай-ақ жоғарыда көрсетілгеніндей әділ құн көздерінің сатысының қолданылатын деңгейі негізінде жіктейді.

Негізгі құралдар әділ құнын талдау және оны анықтау әдістері туралы қосымша ақпарат *4-ескертпеде* келтірілген.

3.6 Айналымнан тыс активтер, сатуға арналған деп жіктелген активтер және тоқтатылған қызмет

Компания айналымнан тыс активтерді және шығатын топтарды, егер олардың теңгерімдік құны негізінен оларды ұзақ пайдалану нәтижесінде емес, оларды сату арқылы өтелуге жатса, сату үшін жіктейді. Айналымнан тыс активтер және шығу топтары, сатуға арналған деп жіктелген, мына екі мәнің – теңгерімдік құнның және сатуға арналған шығындарды шегергендегі әділ құнның кішісі бойынша бағаланады. Сатуға арналған шығындар қосымша шығындар болып табылады, тікелей активтердің шығарылуына жататын (немесе топтың шығарылуы), өзіне қаржы шығындарын және пайдаға салынатын салық бойынша шығыстарды қамтымайды.

Объектіні сату үшін ұсталатын ретінде жіктеу өлшемі, егер сату мүмкіндігі жоғары, ал актив немесе шығу тобы өзінің ағымдағы күйінде жедел сатылуы мүмкін болған жағдайда сақталған болып есептеледі. Сатуды жүзеге асыру үшін қажетті іс-әрекеттер сатуға байланысты елеулі өзгерістердің, сондай-ақ сатуды болдырмаудың шағын мүмкіндігін көрсетуі тиіс. Басшылық активтерді сату жоспарын іске асыру үшін жауапкершілікті өз мойнына алу керек және сатудың жіктелу күнінен бастап бір жыл ішінде аяқталатындығына ниеті болуы керек.

Сатуға арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдық емес активтер амортизациялауға жатпайды.

Сатуға арналған ретінде жіктелген активтер мен міндеттемелер қаржы жағдайы туралы есепте айналымды/қысқа мерзімді баптар ретінде жеке ұсынылады.

Шығатын топ тоқтатылған қызмет ретінде мына жағдайда жіктеу өлшемдерін қанағаттандырады, егер шығып қалған ұйымның құрамдасы болса не сатуға арналған ретінде жіктелсе және:

- қызметтің жеке негізгі бағыты немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді білдірсе;
- қызметтің жеке негізгі бағытын немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді шығаруды жүзеге асыру жөніндегі бірыңғай үйлестірілген жоспарға енгізілген; не
- тек қана қайта сату үшін сатып алынған еншілес ұйым болса.

Тоқтатылған қызмет жалғастырылатын қызмет нәтижелерінен шығарылады және жиынтық кіріс туралы есепте тоқтатылған қызметтен салық салудан кейінгі пайда немесе залал ретінде жеке бап болып көрсетіледі.

Қосымша ақпаратты ашу *17-ескертпеде* ұсынылған. Жеке қаржылық есептілікке қатысты барлық өзге ескертпелер өзіне ағымдағы қызметке жататын соммасын қамтиды, егер басқасы көрсетілмесе.

3.7 Негізгі құралдар

Негізгі құралдар бастапқыда өзіндік құны бойынша есепке алынады. Кейінгі есепке алу жинақталған амортизацияны (жерден, технологиялық мұнайдан және аяқталмаған құрылыстан басқа) және қайта бағалау болған жағдайда, және танылған құнсызданудан болатын залалдарды шегергендегі әділ құны бойынша жүргізіледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.7 Негізгі құралдар (жалғасы)**

Компания артық технологиялық мұнай анықтағанда, нәтижесінде алынған объект актив анықтамасын қанағаттандыратындылығын анықтайды, және егер солай болса, пайда болған активті негізгі құрал ретінде таниды. Бастапқы тану кезінде негізгі құрал нөлдік құн бойынша бағаланады және әрбір есепті күнге қайта бағаланады.

Компания өзінің негізгі құралдарын оларды ауыстырудың нарықтық құнына дейін қайта бағалау жүргізу үшін кезеңімен тәуелсіз сарапшыларды тартады. Негізгі құралдарды қайта бағалау есебін жүргізу саясатына сәйкес әр 3 жылда (әділ құнның өзгеруіне байланысты кезең бойында қайта бағаланатын технологиялық мұнайды қоспағанда) қайта бағаланған активтің әділ құны оның теңгерімдік құнынан елеулі айырмашылығы болмағанына сенімділікті қамтамасыз ету үшін жүзеге асырылады.

Қайта бағалаудан құнның өсуі өзге де жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі және меншік капиталдың құрамына кіретін активтерді, оның осы активтің құнын қайта бағалау салдарынан болған және пайда немесе залал құрамында бұрын жасалған қайта бағалау салдарынан танылған мұндай активтерді қайта бағалаудан болған залалды қалпына келтіретін бөлікті қоспағанда, активтерді қайта бағалау резерві қорының артуына жатады. Қайта бағалаудан болатын залал оның бұрын активті қайта бағалау резерві қорының құрамында танылған осы актив бойынша оның қайта бағалауын тікелей кемітетін бөлігін қоспағанда пайда немесе залал құрамында танылады.

Активтің қайта бағаланған теңгерімдік құны негізінде есептелген амортизация мен активтің бастапқы құны негізінде есептелген амортизация арасындағы айырмашылық активтерді қайта бағалау резервінен жыл сайын бөлінбеген пайдаға ауыстырылады. Сонымен қатар қайта бағалау күніне жинақталған амортизация және құнсыздану активтің жалпы теңгерімдік құнын бір мезгілде азайта отырып алынып тасталады және одан кейін таза сома активтің қайта бағаланған құнына дейін жете бағаланады. Актив шығарылған кезде нақты шығарылатын активке жататын қайта бағалау резерві бөлінбейтін пайдаға көшіріледі.

Негізгі құралдардың құнына капиталдандыру белгісі орындалатын жабдықтар бөліктерін ауыстыру құны және ұзақ мерзімді құрылыс жобалары бойынша қарыз жөніндегі шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың маңызды құраушыларын ауыстыру қажет болған жағдайда, Компания осындай құраушыларды өздеріне сәйкес дербес пайдалы қолдану мерзімдері бар жеке активтер ретінде таниды. Солай сияқты басты техникалық тексеріс кезіндегі шығыстардың тану критерийлері болса, жабдықтарды ауыстыру ретінде негізгі құралдардың теңгерімдік құны бойынша танылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге арналған өзге барлық шығын пайда немесе залал құрамында танылады.

Актив пайдаланылғаннан кейін оны пайдаланудан шығару бойынша күтілетін шығындардың келтірілген бағасы келешек шығындарға резервті тану критерийлері орындалатын болса, тиісті активтің бастапқы бағасына қосылады. Активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу бойынша танылған резерв туралы толық ақпарат *4 және 24 ескертпелерде* ашылған.

Амортизация желілік әдіспен активтерді пайдалы қолданудың бағалау мерзімі ішінде келесі түрде есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыс	5-50
Машиналар мен жабдық	3-30
Құбырлар мен өзге де көлік активтері	5-30
Өзге де	2-10

Компанияның Есеп саясатына сәйкес технологиялық мұнай, аяқталмаған құрылыс және жер амортизацияланбайды.

Бұрын танылған негізгі құралдарды немесе олардың маңызды құрауыштарын тануды доғару олар шығарылған кезде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығарудан экономикалық тиімділік алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін пайдаға және залалға кіргізіледі.

Таратылу құны, активтерді пайдалы қолдану мерзімі және негізгі құралдардың амортизациялау әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің аяғында талданады және қажетіне қарай келешекті негізде түзетіледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.8 Материалдық емес активтер**

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы танылған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесті біріктіру кезінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніндегі әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған жинақталған залалды шегергенде (олар болған ретте) бастапқы құны бойынша есептеледі. Компания ішінде жүргізілген материалдық емес активтер өнім әзірлеуге арналған капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, капиталдандырылмайды және тиісінше шығыс туындаған есепті кезең үшін пайда мен залал құрамында көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы қолдану мерзімі шектеулі.

Пайдалы қолдану шектеулі мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзім ішінде амортизацияланады және егер осы материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Амортизация активтер қызметінің бағаланған пайдалы мерзімі үшін тік желілік әдіс негізінде есептеледі. Материалдық емес активтер негізінен жеті-он жыл ішінде амортизацияланады. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес актив үшін амортизацияны есептеу кезеңі мен әдісі кем дегенде әр есепті кезеңнің аяғында қайта каралады. Активке кіргізілген келешек экономикалық тиімділікті пайдалы қолданудың болжалды мерзімінің немесе тұтынудың болжалды құрылымының өзгерісі тиісінше амортизация кезеңін немесе есептеу әдісін өзгертеді және есепке алу бағаларының өзгерісі ретінде ескеріледі.

Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активтің амортизациясына арналған шығындар жиынтық кіріс туралы есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активтерді танудың тоқтатылуынан болатын кіріс немесе шығыс активтің шығуынан болатын таза түсім және активтің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық ретінде өлшенеді және осы активті тану тоқтатылған кездегі жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

3.9 Қаржы емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есепті күнге Компания активтің мүмкін болатын құнсыздану белгілері болуын айқындайды. Егер осындай белгілер орын алса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Компания активтің өтеу құнына бағалау жүргізеді. Активтің немесе ақша ағынын туындатушы бөлімше (бұдан әрі – «ААТБ») өтеу құны – мына шамалардың ең үлкені: сатуға арналған шығындарды шегергенде активтің (ААТБ) әділ құны және активті (ААТБ) пайдалану құндылығы.

Актив негізінен басқа активтер немесе активтер тобы тудыратын ағындарға тәуелсіз ақша қаражаты ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда өтеу құны жеке актив үшін айқындалады. Егер активтің немесе ААТБ-ның теңгерімдік құны оның өтеу құнынан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтеу құнына дейін есептен шығарылады. Пайдалану құндылығын бағалау кезінде келешек ақша ағындары активке тән ақшаның және тәуекелдің уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады.

Сатуға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық мәмілелер ескеріледі (егер ондайлар орын алса). Олар болмаған ретте бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, акциялардың нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

Компания құнсыздану сомасын Компанияның жеке активтер жатқызылатын әр ААТБ үшін жеке дайындалатын нақты жоспарлары және болжау есептерін ескере отырып айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжау есептері әдетте бес жылға жасалады. Неғұрлым ұзақ кезеңдер үшін өсудің ұзақ мерзімді қарқыны есептеледі, ол бесінші жылдан кейінгі келешек болжауды ақша ағындарына қатысты қолданылады.

Жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан (қорлардың құнсыздануын қоса есептегенде) болатын залалдар қайта бағалау өзге де жиынтық кіріс құрамында танылған, гудвилді қоспағанда, бұрынғы қайта бағаланған негізгі құралдарды қоспағанда, құнсызданған актив қызметіне сәйкес шығыстар санаты құрамындағы жиынтық кіріс туралы есебінде танылады. Бұл жағдайда құнсызданудан болған залалдар да бұрын жүргізілген қайта бағалау сомасы шегінде өзге де жиынтық кіріс құрамында танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.9 Қаржы емес активтердің құнсыздануы (жалғасы)**

Әрбір есепті күнге Компания бұрын активтің құнсыздануынан болған деп танылған залалдардың енді жоқ екендігінің немесе қысқарғандығының белгілері бар не жоқ екендігін анықтайды. Егер мұндай белгі бар болса, Компания активтің немесе ААТБ-ның өтеу құнын есептейді. Кейінгі құнсызданудан болған деп танылған залалдардан бері активтің өтеу құнын анықтау үшін қолданылған жорамалдар өзгерілген жағдайда ғана бұрын құнсызданудан болған деп танылған залалдар қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің теңгерімдік құны оның өтеу құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда теңгерімдік құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, теңгерімдік құны бойынша танылуы мүмкін. Құнды бұлайша қалпына келтіру актив қайта бағаланған құны бойынша есептелген жағдайларды қоспағанда, пайдалар мен залалдарда танылады. Соңғы жағдайда құнды қалпына келтіру құнның қайта бағалаудан болған өсуі ретінде ескеріледі.

3.10 Қаржы активтері***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржылық активтер бастапқы тану кезінен кейін амортизацияланған құн бойынша, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктеледі.

Бастапқы тану кезінде қаржылық активтерді жіктеу қаржылық актив бойынша ақша ағыны шартымен көзделген сипаттамаға және осы активтерді басқару үшін Компания қолданатын бизнес-үлгіге байланысты болады. Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Компания практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Компания бастапқыда қаржылық активтерді пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланбайтын қаржылық активтер жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құн бойынша бағалайды. Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Компания практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешек *«Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім»* ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес айқындалған мәміле бағасы бойынша бағаланады.

Қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша жіктеу және бағалау үшін бұл активтің шарттық талаптары қарыздың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне *«қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер»* болып табылатын ақша ағынын алуды қарастыруы қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әр құрал деңгейінде жүзеге асырылады.

Компания қаржылық активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель ақша ағындарын өндіру мақсатында Компания өзінің қаржылық активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағыны шартпен көзделген ақша ағынын алу, қаржылық активтерді сату немесе екеуінің де салдары бола алатындығын айқындайды.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта қабылданған қағидалармен (*«стандарттық жағдайлардағы»* сауда) белгіленетін мерзімде активтерді жеткізуді талап ететін қаржылық активтерді сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер мәміле жасалған күнге, яғни Компания активті сатып алу немесе сату міндеттемесін өзіне алған күнге танылады.

Компанияның қаржылық активтері ақша қаражаттарын, банк салымдарын, сауда және өзге де дебиторлық берешекті және облигацияларға инвестицияны қамтиды.

Кейінгі бағалау

Кейінгі бағалау мақсатында қаржылық активтер төрт санатқа жіктеледі:

- амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар);
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.10 Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Бұл санат Компания үшін ең орындысы болып табылады. Компания мынандай екі шарт орындалғанда қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша бағалайды:

- қаржылық активтер шартпен қарастырылған ақша ағынын алу мақсатында ұстап қалу болып табылатын бизнес-модель аясында ұсталынатын; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер кейін тиімді проценттік мөлшерлеме әдісін пайдаланумен бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе залал активті, оның модификациясын тану тоқтатылған немесе құнсызданған жағдайда пайда немесе залал құрамында танылады.

Компания амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санатына сауда және өзге де дебиторлық берешекті және кредит мекемелеріндегі құралдарды (банк салымдары, ақша қаражаттары және олардың баламалары) жатқызады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санаты саудаға арналған қаржылық активтерді, Компанияның қалауы бойынша бастапқы тануда пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша немесе міндетті түрде әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтерді қамтиды.

Қаржылық активтер жақын болашақта сату мақсатында сатып алынған болса, онда олар саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Туынды құралдар, жеке кіріктірме туынды құралдарды қоса алғанда, олар Компанияның қалауы бойынша тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Ақша ағындары қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер болып табылмайтын қаржылық активтер пайдаланылған бизнес-үлгіге қарамастан пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша жіктеледі және бағаланады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы есепте ескеріледі, ал олардың әділ құнын таза өзгерту пайда немесе залал туралы есепте танылады.

Компания бұл санатқа «ДСФК арнайы қаржы компаниясы» ЖШС-ның облигацияларын жатқызады. ҚЕХС (IAS) 39 сәйкес Компанияның бұл қаржылық активтері өтеуге дейін ұсталынатын инвестициялар ретінде жіктелді.

Жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Компания келесі екі шарт орындалғанда борышқорлық құралдарды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалайды:

- мақсаты шартпен қарастырылған ақша ағынын алу да қаржылық активтерді сату да болып табылатын бизнес-модель аясында қаржылық актив ұстап қалынғанда; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар жағдайында проценттік кіріс, валюталық бағамдарды қайта бағалау және құнсызданудан залалдар немесе осындай залалдарды қайта қалпына келтіру пайда немесе залал туралы есепте танылады және амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер жағдайындағыдай есептеледі. Әділ құның қалған өзгерістері өзге жиынтық кіріс құрамында танылады. Тану тоқтатылған жағдайда өзге жиынтық кіріс құрамында танылған әділ құн өзгерісінің жинақталған сомасы пайда немесе залал құрамында қайта жіктеледі.

Компанията бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.10 Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау (жалғасы)*

Тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар)

Бастапқы тану кезінде Компания өз қалауы бойынша, кейін одан бас тарту құқығысыз, егер инвестицияларды үлестік құралдар «Қаржы активтері: ұсыну» ҚЕХС (IAS) 32 сай меншік капиталдың мәніне сәйкес келсе және сатуға арналмаса оларды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеу туралы шешім қабылдауы мүмкін. Осындай жіктеу туралы шешім әр құрал бойынша бөлек қабылданады.

Осындай қаржы активтері бойынша пайда мен залалдар ешқашан пайда немесе залал құрамына қайта жіктелмейді. Егер дивидендтерді алу құқығы белгілі болса, Компания осындай түсуден қаржы активі құнының бөлігін өтеп беру ретінде алатын пайданы қоспаған жағдайда дивидендтер пайда немесе залал туралы есепте өзге кіріс ретінде құпталады. Бұл жағдайда мұндай пайдалар өзге жиынтық кірістің құрамында көрсетіледі. Компанияның қалауы бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелген үлестік құралдар, құнсыздану мәніне бағаланбайды.

Компанията бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

Тануды тоқтату

Қаржы активінің (немесе қолданылу ретіне қарай – қаржы активінің бөлігі немесе осындай қаржы активтері тобының бөлігі) тануы доғарылады (яғни Компанияның қаржылық жағдайы туралы жеке есебінен шығарылады), егер:

- активтен ақша ағынын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Компания активтен ақша ағынын алуға өзінің құқығын берсе не алынатын ақша ағынын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша айтарлықтай кідіртусіз үшінші тарапқа төлеуге өзіне міндеттеме алса; және не (а) Компания активтен болатын барлық тәуекел мен табысты берсе, не (б) Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, бірақ осы активке бақылауды берсе.

Егер Компания активтен ақша ағынын алуға өзінің барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, берілген актив Компания берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде әрі қарай танылады.

Бұл жағдайда Компания сонымен қатар тиісті міндеттемені таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Компания сақтаған құқық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады. Берілген активке кепілдік нысанындағы жалғасқан қатысу активтің бастапқы теңгерімдік құны немесе Компаниядан талап етілуі мүмкін төлемнің ең жоғары сомасы өлшемдердің ең кішісі бойынша танылады.

3.11 Қаржы активтерінің құнсыздануы

Сондай-ақ қаржы активтерінің құнсыздануы туралы толық ақпаратты ашу мына ескертпелерде берілген:

- маңызды есепке алу пайымы, бағалау мәндері жорамалдар (4-ескертпе);
- сауда және өзге де дебиторлық берешек (11-ескертпе);
- банк салымдары (15-ескертпе);
- ақша қаражаттары және олардың баламалары (16-ескертпе).

Компания пайда немесе шығын арқылы әділ құнмен бағаланбаған барлық қарыздар мен басқа да борыштық қаржылық активтер бойынша күтілетін несиелік шығындардың (КНШ) бағалау резервін көрсетеді. КНШ келісімшарт бойынша ұйымға тиесілі күтілетін ақша ағыны мен Компаниямен алынатын барлық ақша ағындарының арасындағы айырма ретінде есептеледі. КНШ кредиттік рейтингісімен ұқсас құрал үшін бастапқы тиімді проценттік мөлшерлемеге тең келетін мөлшерлеме бойынша дисконтталады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.11 Қаржы активтерінің құнсыздауы (жалғасы)**

КНШ екі кезеңде танылады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғаймаған қаржы құралдары үшін келесі 12 ай ішінде (12 айлық КНШ) дефолт салдарынан пайда болуы күтілетін несиелік шығындарға қатысты шығындар үшін бағалық резерв жасалады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғайған қаржы құралдары үшін дефолттың басталу мерзіміне қарамастан осы қаржы құралының қалған қолдану мерзімінің ішінде күтілетін несиелік шығындарға қатысты (барлық мерзімге КНШ) залалдар үшін бағалық резерв жасалады.

Компания шарт бойынша сауда дебиторлық берешектер мен активтерге қатысты КНШ-ты есептеген кезде жеңіл тәсіл қолданады. Яғни, Компания несиелік тәуекелдің өзгеруін бақыламайды, оның орнына барлық мерзімге КНШ-ға тең сомада шығындар үшін әр есептік күнге бағалау резервін мойындайды. Компания несиелік шығындардың пайда болуындағы бұрынғы тәжірибені ескеріп дайындалған, қарыз алушы үшін өзгеше факторларды және жалпы экономикалық жағдайларды ескере отыра түзетілген бағалау резервінің үлгісін қолданды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Компания 12 айлық кезең ішінде КНШ есептеді. 12 айлық КНШ – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын КНШ білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының несиелік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде КНШ-қа тең сомада бағаланады.

Компания, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, несиелік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Компания, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Компанияның қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Компания келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады.

3.12 Қаржылық міндеттемелер***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржылық міндеттемелер пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, несиелер және қарыз, кредиторлық берешек немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралы ретінде айқындалған туынды құралдар бастапқы тану кезінде қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Барлық қаржылық міндеттемелер бастапқыда олармен мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (қарыздар, несиелер және кредиторлық берешек жағдайында) әділ құны бойынша танылады.

Компанияның қаржылық міндеттемелері сауда және өзге де кредиторлық берешекті қамтиды.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалауы оларды былай жіктелуіне байланысты:

Сауда және өзге де кредиторлық берешектер

Бастапқы танудан кейін сауда және өзге де кредиторлық берешектер тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып, амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып амортизация есептелуіне қарай танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.12 Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)***Тануды доғару*

Егер міндеттеме өтелген, жойылған немесе оның қолданылу мерзімі біткен болса, қаржылық міндеттеменің тануы доғарылады.

Егер бар қаржылық міндеттеме елеулі айырмашылығы бар шарттарда сол кредитордың алдында басқа міндеттемемен ауыстырылатын болса немесе егер бар міндеттеменің шарттары елеулі өзгерсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерту бастапқы міндеттемені тануды доғару және жаңа міндеттемені тану ретінде ескеріледі, ал олардың теңгерімдік құнындағы айырма жиынтық кіріс туралы жеке есепте кіріс немесе шығыс ретінде ескеріледі.

3.13 Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алуға, ал қаржылық жағдай туралы жеке есепте берілген таза сома ұсынуға болады егер қазіргі кезде заңды қорғаумен қамтамасыз етілген танылған сомаларды өзара есепке алуға құқық болған кезде, сондай-ақ таза негізде есеп айырысуға не активтерді өткізіп, сонымен бір мезгілде міндеттемелерді өтеуге ниет болғанда жүзеге асырылады.

3.14 Қорлар

Қорлар екі өлшемнің ең азы бойынша бағаланады: бастапқы сатып алу құны және өткізудің таза құны.

Қорлардың бастапқы құны қорларды орнына жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты күнделікті қызмет барысында шеккен барлық шығынды өзіне қамтиды.

Сатудың таза мүмкін құны өндірісті аяқтауға арналған есепті шығыстар мен өткізуге кеткен есепті шығындарын шегеріп тастап, кәдімгі күнделікті қызмет барысында сатудың есепті бағасы ретінде анықталады.

Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісін пайдалану арқылы айқындалады.

3.15 Ақша қаражаттары және олардың баламалары

Қаржы жағдайы туралы жеке есепте ақша қаражаттары және олардың баламалары кассадағы қолма-қол ақшаны, банктердегі ақша қаражаттарын, қысқа мерзімді банк салымдары, өтеудің бастапқы мерзімі үш айдан аспайтын басқа да қысқа мерзімді жоғары өтімді инвестицияларды қамтиды.

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы жекелеген есептің мақсаттары үшін ақша қаражаттары мен олардың баламалары өтелмеген банкілік овердрафттарды шегеріп тастағанда, жоғарыдағы анықтамаға сай, ақша қаражаттарынан және қысқа мерзімді банк салымдардан тұрады.

3.16 Резервтер

Егер Компанияның өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдық міндеттемесі болса (заңды немесе тәжірибеден шыққан); осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Компания резервтің бір бөлігінің немесе барлығының өтемін алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу дербес актив ретінде танылады, бірақ тек өтеуді алу күмән туғызбайтын жағдайда. Резервке жататын шығыстар өтеуді шегеріп тастап, пайдалар мен залалдарда көрсетіледі.

Компания активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындарға қатысты резервті таниды. Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу шығындары бойынша резервтер есепті ақша ағынын пайдалануды есеп алған міндеттемелерді реттеуге жұмсалатын күтілетін шығындардың дисконтталған бағасы бойынша ескеріледі және тиісті актив бағасының бөлігі ретінде танылады. Ақша ағындары активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Дисконттау әсері пайда болуына қарай шығындар шотына қарайды және жиынтық кіріс туралы есепте қаржы шығындары ретінде танылады.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындар жыл сайын қайта қаралып отырады және қажеттілігіне қарай түзетіледі. Күтілетін болашақ шығындардағы немесе дисконттаудың қолданылатын мөлшерлемесіндегі өзгерістер актив бағасына қосылады немесе алынады (4 және 24-ескертпелері).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.17 Қызметкерлерге сыйақы**

Компания өз қызметкерлеріне Компания мен өз қызметкерлері арасындағы Ұжымдық шартқа және Жұмыс істемейтін зейнеткерлер және мүгедектерді әлеуметтік қолдау қағидаларына сәйкес зейнеткерлікке шыққанға дейін де және кейін де ұзақ мерзімді сыйақы ұсынады. Ұжымдық шарт, аталған қағидалар, зейнеткерлікке шыққанда біржолғы жәрдемақы төлеуді, еңбекке жарамсыздық, мерейтой және қаза болу жағдайында қызметкерлерге материалдық көмек көрсетуді көздейді. Жәрдемақы алу құқығы әдетте қызметкердің зейнеткерлікке шыққанға дейін жұмысты жалғастыру қажеттігімен байланыстырылады.

Біржолғы жәрдемақыларды төлеу бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу еңбек қызметі аяқталуы бойынша белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша қызметкердің еңбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша сыйақылар ұсыну құны «болжанатын шартты бірлік» әдісін пайдалана отырып айқындалады.

Актуралық пайда мен залал актуарлық болжамдардағы өзгерістердің әсерін де, актуралық болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмашылықтарға байланысты өткен тәжірибенің әсерін де қамтиды. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қысқаруын немесе жасалған есеп айырысуларды қоса алғанда ағымдағы кезеңде танылады.

Зейнетақылық міндеттемелерді есепке алғанда қолданылған аса елеулі болжамдар – бұл дисконт мөлшерлемесі мен өлім-жітімді болжау. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әр жылы осындай міндеттемелер бойынша шегерім амортизациясы жиынтық кіріс туралы жеке есепте пайыздық шығыстар ретінде көрсетіледі. Өлім-жітімді болжау сыйақы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін қолданылады, ол сонан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін дисконтталады.

Актуралық пайдалар мен залалдарды қамтитын қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалау нәтижелерін Компания былай көрсетеді:

- еңбек қызметі аяқталғаннан кейінгі сыйақылар бойынша өзге де жинақталған кіріс арқылы. Одан кейінгі кезеңдерде қайта бағалау нәтижелері пайдалар мен залалдар құрамында қайта жіктеуге жатпайды;
- пайда мен залалдар арқылы өзге ұзақ мерзімді сыйақылар.

Таза пайыздар белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндеттемелерге қатысты дисконттау ставкасын пайдалана отырып айқындалады. Компания жиынтық кіріс туралы жеке есепте (функция бойынша жіктеле отырып) «Сатудың өзіндік құны», «Жалпы және әкімшілік шығыстар» және «Қаржылық шығыстар» баптары құрамында бөлігі ретінде белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндеттемелердегі өзгерістерді таниды:

- қызмет құны, ол өзіне ағымдағы қызмет құнын, өткен кезеңнің қызмет құнын қамтиды;
- таза пайыздық шығыстар немесе кірістер.

Қызметкерлерге берілетін сыйақылар, бір жолғы жәрдемақылардан басқа, басқа ұзақ мерзімді сыйақылар ретінде қарастырылады. Осы сыйақылар бойынша есептелген шығыстар белгіленген зейнетақы жоспарларын есептеу кезінде қолданылатын әдіснаманы пайдалана отырып, қызметкердің еңбек қызметі барысында есептеледі.

Мұндай міндеттемелерді жыл сайынғы тәуелсіз білікті актуарийлер тарапынан бағаланады.

3.18 Түсімді және басқа да кірістерді тану

Сатып алушылармен жасалған келісімшарттардан түсетін түсім тауарлар немесе қызметтерді бақылау сатып алушыға берілсе және Компания осындай тауарлар немесе қызметтерге айырбас құқығын алуды көздейтін өтемді көрсететін сомада бағаланады.

Компания пайда алуды көздейтін өзі жасаған шарттарды өзі принципал ма әлде агент пе дегенді анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес талдайды. Компания өз қызметтеріне комиссияны табыс ретінде танитын, Компания агент ретінде қатысатын көліктік экспедициялау шарттарын қоспағанда барлық осындай шарт бойынша (шарт бойынша өзіне міндеттеме алатын негізгі тарап болғандықтан тауарлар мен қызметтерді сатып алушыға тапсырғанға дейін бақылайды) принципал ретінде әрекет етеді деген қорытындыға келді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.18 Түсімді және басқа да кірістерді тану (жалғасы)**

Жеке қаржы есептілігінде Компанияның жалпы түсімді төмендегі түрлер бойынша таниды:

Тасымалдау бойынша қызметтер көрсету

Тасымалдау және ауыстырып құю қызметтерінен алынған кіріс есепті кезеңде тасымалданған мұнай мен судың нақты көлемі негізінде қызметтер көрсету кезінде танылады.

Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтер көрсету

Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтерден түсетін түсімдер кезең ішінде іске асу арқылы танылады, өйткені сатып алушы Компанияның шарттық міндеттемелерін орындау барысында бір мезгілде тиімділікті алады және тұтынады.

Басқа да қызметтерді көрсету

Басқа да қызметтерді көрсетуден алынған кірістер оларды көрсету кезінде танылады.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын барлық қаржы құралы және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, сондай-ақ өзге де жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын пайыздық кіріс немесе шығыс тиімді пайыздық ставка әдісін пайдалана отырып танылады.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржы құралының болжалды пайдалану мерзімі бойына немесе егер бұл орынды болса қаржы активінің немесе міндеттемесінің таза теңгерімдік құнына дейінгі ұзақтығы кемдеу кезеңіне күтілетін келешек төлемдерді немесе ақша қаражатының түсімін дәл дисконттайтын мөлшерлеме. Пайыздық кіріс жеке жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан алынған табыс ретінде көрсетіледі.

Дивидендтер

Дивидендтерден алынған кіріс Компанияның төлемді алуға құқығы белгіленгенде танылады (дивидендтер бекітілген күнге).

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс «айда немесе төле» шартында мұнай тасымалдау қызметтерін көрсетуге арналған шарттарға сәйкес танылады.

3.19 Салықтар*Ағымдағы табыс салығы*

Ағымдағы табыс салығы бойынша активтер және міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады.

Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері және салық заңнамасы бұл есепті күнге Компания өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын кірісті алатын Қазақстан Республикасында қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей меншік капиталда танылған баптарға жататын ағымдағы табыс салығы жиынтық кіріс және залалда емес, меншік капитал құрамында танылады. Компания басшылығы салық декларацияларында көрсетілген көрсеткіштерді бағалауды мезгіл-мезгіл жүзеге асырады, тиісті салық заңнамасы оларға қатысты әртүрлі түсінілуі мүмкін, сөйтіп қажет болуына қарай резервтер жасалады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.19 Салықтар (жалғасы)***Мерзімі ұзартылған салық*

Мерзімі ұзартылған салық есепті күнге активтердің мен міндеттемелердің салық базасы және олардың қаржылық есептілігі үшін теңгерімдік құны арасындағы уақыт айырмасын анықтау арқылы міндеттемелер әдісімен есептеледі.

Мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мына жағдайларды қоспағанда танылады:

- мерзімі ұзартылған салық міндеттемесі активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде, бизнесті біріктіру емес мәмілелер барысында пайда болады және операцияларды жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға әсер етпейді;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасының уақыттың азайып бөлінуін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

Мерзімі ұзартылған салық активтері барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша салық салынатын пайда бар дәрежеде танылады, оған қарсы шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары мына жағдайларды қоспағанда есептелуі мүмкін:

- шегерілетін уақыт айырмасына жататын мерзімі ұзартылған салық гудвилді, активі бизнесті біріктіру салдарынан тумаған болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты шегерілетін уақыт айырмаларына қатысты салық активтері таяу болашақта уақыт айырмашылықтары пайдаланылуы және салық салынатын пайда болуы мүмкін екендігі елеулі бар дәреже ғана танылады, уақыт айырмашылықтары оған қарсы пайдаланылуы мүмкін.

Мерзімі ұзартылған салық активтерінің теңгерімдік құны әрбір есепті күнге қайта қаралады және мерзімі ұзартылған салық активтерінің жиыны немесе бір бөлігі жеткілікті салық салынатын пайда деңгейінде кемітіледі. Танылмаған мерзімі ұзартылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда мерзімі ұзартылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік беруі елеулі мүмкіндігі пайда болатын дәрежеде танылады.

Мерзімі ұзартылған салық активтері және міндеттемелер есепті күнге жағдай бойынша қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған активтер өткізілген, ал міндеттеме өтелген есепті жылы қолданылуы мүмкін салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) бойынша бағаланады.

Пайда немесе залал құрамында танылмаған баптарға жататын мерзімі ұзартылған салық та пайда немесе залал құрамында танылмайды. Мерзімі ұзартылған салықтар баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес басқа жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей меншік капитал құрамында танылады.

Мерзімі ұзартылған салық активтері және мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері егер ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың заңдық бекітілген құқығы бар болса және мерзімі ұзартылған салықтар сол бір салық салынатын компанияға және салық органына жататын болса, бір-біріне қарама-қарсы есепке алынады.

Қосылған құн салығы (ҚҚС)

Сату бойынша ҚҚС тауарларды жөнелту немесе қызметтер көрсету кезінде бюджетке төлеуге жатады. Сатып алу бойынша ҚҚС жеткізушіден салық шот-фактурасын алған кезде сату бойынша ҚҚС-пен бірге еселтеуге жатады.

Түсім, шығыстар мен активтер активтерді немесе қызметтерді сатып алу бойынша пайда болған ҚҚС салық органдары өтемейтін жағдайларды қоспағанда, ҚҚС сомасы шегеріліп, танылады; бұл жағдайда ҚҚС тиісінше активті сатып алу шығыстарының бір бөлігі немесе шығыстар бабының бір бөлігі ретінде танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.19 Салықтар (жалғасы)***Қосылған құн салығы (ҚҚС) (жалғасы)*

Салық заңнамасы ҚҚС бойынша бюджетпен таза негізде есеп айырысу жүргізуге рұқсат етеді. Тиісінше, есепті күнге есеп айырысу жүргізілмеген сату және сатып алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы есепте таза негізде көрсетіледі.

Салық заңнамасының және Компания қызметінің ерекшелігіне қарай өтеуге жататын ҚҚС-тың белгілі бір бөлігі кейінгі жылдарға ауыстырылуы мүмкін. ҚҚС-тың мұндай бөлігі ұзақ мерзімді актив ретінде жіктеледі, құнсыздану мәніне бағаланады және бар ААТБ бөлінген жеке актив ретінде қаралады.

Дебиторлық және кредиторлық берешек ҚҚС сомасы есебімен көрсетіледі.

Салық органы өтейтін немесе оған төленетін ҚҚС-тың таза сомасы өтелетін ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем, сондай-ақ жеке қаржы жағдайы туралы есепте көрінетін төлеуге жататын өзге де салықтар құрамына кіргізіледі.

3.20 Меншікті капитал*Жарғылық капитал*

Кәсіпорындарды біріктірген жағдайларды қоспағанда, жаңа акциялар шығарумен тікелей байланысты үшінші жақтарға қызметтеріне ақы төлеу шығындары осы эмиссия нәтижесінде алынған соманың кемуі ретінде өз капиталы құрамында көрсетіледі.

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар бастапқы құны бойынша танылады және меншікті капиталдан шегеріледі. Компанияның меншікті үлестік құралдарын сатып алуға, сатуға, шығаруға немесе күшін жоюға байланысты пайда немесе залалда танылмайды. Қайта сатып алынған меншікті акциялардың баланстық құны мен оларды кейіннен сату үшін алынған өтем сомасы арасындағы айырма эмиссиялық кірістің бөлігі ретінде танылады.

Дивидендтер

Компания ақша қаражатын бөлу бекітілген және бұдан былай Компанияның қарау мәні болмағанда бас ұйым акционерлеріне бөлуге қатысты міндеттемені және ақшасыз активтерді таниды. Қазақстан Республикасы заңнамасына сәйкес бөлуді акционерлер бекітеді. Тиісті сома тікелей меншік капиталы құрамында танылады.

Ақшалай емес активтер бөлу кезінде, міндеттеменің теңгерімдік құны мен бөлінген активтердің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық жеке жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Дивидендтер есепті күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ жеке қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе бекітілсе (жарияланса), олар туралы ақпарат есептілікте ашып жазылады.

3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары

Қабылданған есеп жүргізу саясаты 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне кірген төменде келтірілген жаңа немесе қайта қаралған Стандарттарды қоспағанда алдыңғы есеп беру жылында қолданылған есеп жүргізу саясатына сәйкес келеді.

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер

Компания алғаш рет 2018 жылғы 1 қаңтардан және осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты кейбір жаңа стандарттарды және қолданыстағы стандарттарға түзетулерді қолданды. Компания шығарылғанымен әлі күшіне енбеген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)**

Кейбір жаңа стандарттар мен түзетулер алғаш рет 2018 жылы қолданылды. Әрбір жаңа стандарттың/түзетудің сипаты мен әсері төменде сипатталған:

ҚЕХС (IFRS) 15 «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім»

ҚЕХС (IFRS) 15 ҚЕХС (IAS) 11 «Құрылыс салуға жасалған шарттар», ҚЕХС (IAS) 18 «Түсім» және тиісті түсіндірмелерді алмастырады және келісімшарттар басқа стандарттар ауқымында болмаса, сатып алушылармен жасалған шарттардан туындайтын кез келген түсімге қолданылады. Сатып алушылармен жасалған шарттардан туындайтын түсімдерді есепке алу үшін жаңа стандарт бес сатылы моделді қарастырады. ҚЕХС (IFRS) 15-ге сәйкес, түсім ұйымның тауарларды немесе қызметтерді сатып алушыға ауыстырғанда алуды көздейтін құқығы, өтеуді көрсететін сомада танылады.

Стандарт бойынша ұйымдар пікірлерді қолданып, сатып алушылармен жасалатын шарттарға қатысты моделдің әрбір кезеңін қолданған кезде барлық лайықты фактілер мен жағдайларды есепке алуды талап етеді. Стандарт сондай-ақ шартты жасасуға қосымша шығындарды және шартты орындаумен тікелей байланысты шығындарды есепке алу талаптарын қамтиды.

Компанияның өз жеке қаржылық есептілігінде күшіне еруге талап етілетін күннен бастап орындалмаған шарттарға қатысты жаңа стандарттың түрлендірілген ретроспективті нұсқасын қолданды. ҚЕХС (IFRS) 15 қолданылу салдарына толық талдау Компанияның 2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қаржылық жағдайына және қызмет нәтижесіне әсерінің жоқтығын көрсетті.

Компанияның қызметі негізінен Қазақстан Республикасы аумағында магистралдық құбырлар арқылы мұнай және су тасымалдаумен байланысты.

(a) Қызметтер көрсету

Компанияның ай сайынғы негізде орындау міндетін атқарады және мұнай тасымалдау, мұнай көліктік экспедициясы және көрсетілген қызметтердің нақты көлемінің негізінде көрсетілген өзге де байланысты қызметтер бойынша қызметтер көрсетуден түскен түсімді мойындайды. Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету қызметтерінен түскен түсім уақыт ішінде мойындалады, өйткені сатып алушы Компанияның шарт бойынша өз міндеттерін орындау барысында бір уақытта пайда алады және тұтынады. ҚЕХС (IFRS) 15 қызметтер көрсету шарттарына қолдану Компанияның түсіміне, пайдасына немесе шығынына әсер етпеді.

ҚЕХС (IFRS) 15 қолдану кезінде Компанияның келесіні назарға алады:

(i) Ауыспалы өтеу

15 ҚЕХС (IFRS) түсімнің көтеріңкі сомасын тануды болдырмау үшін есептік ауыспалы өтеуді шектеуді талап етеді.

Жеңілдіктердің, несиелердің, баға шегерімінің, ынталандырмалардың, нәтижелер үшін бонустардың немесе басқа ұқсас баптардың жоқтығына байланысты сатып алушылармен жасалған шарттарда өтеудің ауыспалы бөлігі жоқ. Тиісінше, бұл жаңарту Компанияның түсімді тануына әсер етпейді.

(ii) Принципал немесе агент рөлі

ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес Компанияның ескерілген тауарды немесе қызметті олар сатып алушыға/қызметтердің тапсырыс берушінің сатып алушысына тапсырылғанға дейін бақылайтындығын бағалауы қажет.

Компанияның түсім алуды көздейтін барлық шарттар бойынша принципал ретінде болатынын анықтады (себебі ол уәделескен қызметті оны тапсырыс берушінің немесе тапсырыс берушінің сатып алушысының қабылдауына дейін бақылайды), тек көлік жөнелту қызметтерін көрсету бойынша шарттарды қоспағанда, онда Компанияның қызметтерді сатып алушының қабылдағанына дейін оны бақыламайтынын анықтады. Яғни, ол көлік жөнелту қызметтерін көрсету шарттары бойынша принципал емес, агент болып табылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)**

ҚЕХС (IFRS) 15 «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» (жалғасы)

(iii) Сатып алушылардан алынған аванс төлемдері

Сатып алушылардан алынған аванстық төлемдер шарттық міндеттемелер болып табылады. Келісімшарттық міндеттемелер сатып алушыға сатып алушыдан Компанияға өтеу құнын алған тауарларды немесе қызметтерді беру міндеттемесі болып табылады. Егер сатып алушы өнімді немесе қызметті сатып алушыға тасымалдамас бұрын өтеу құнын төлесе, келісімшарттық міндеттеме төлем жасалған кезде немесе төлем төленуі кезінде (қайсысы бұрын болған) мойындалады. Келісімшарттық міндеттемелер Компанияның өз келісімшарттық міндеттемелерін орындаған кезде түсім ретінде танылады.

Бұдан басқа, ҚЕХС (IFRS) 15-ке сәйкес Компанияның шарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттерінің бар болуын бағалау тиіс.

Компанияның сатып алушылардан тек қысқа мерзімді аванс төлемдерін алады. Олар алынған аванстар құрамында көрсетіледі. Компанияның уәделескен қызметтерді сатып алушыларға беру уақытының аралығы мен сатып алушының осындай қызметтерді төлеу мезеті біршама қысқа деп анықтады. Осылайша Компанияның осы шарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттері жоқ деген қорытындыға келді.

(б) Ақпаратты ұсыну әрі ашу талаптары

Жеке қаржы есептілігіне қойылатын талаптарға сәйкес Компанияның сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша танылған түсім туралы ақпараттың егжей-тегжейін түсім мен ақша ағынының пайда болу сипатына, көлеміне, мерзімдеріне және тұрлаусыздығына қалай әсер ететін экономикалық факторларды көрсететін категориялар бойынша талдады. Тегжейлі түсімдерді ашып көрсету *26-ескертпеде* келтірілген.

(в) Өзге де түзетулер

15 ҚЕХС (IFRS) бірінші қолданған кезде 15 ҚЕХС (IFRS) бойынша жүргізілген талдау нәтижесінде Компанияның жеке қаржы есептілігінің басқа баптарын түзетпеді, мысалы, кейінге қалдырылған салықтарды, сатуға арналған активтерді және олармен байланысты міндеттемелерді, тоқтатылған қызметтен бір жылғы салық салудан кейінгі пайда немесе залалды, бірлескен кәсіпорындарға инвестицияларды.

Тану мен бағалауға 15 ҚЕХС (IFRS) талаптары қаржы емес активтердің (мысалы, негізгі құралдар мен материалдық емес активтер объектілерінің) шығуынан, егер осындай шығу қалыпты қызметтің нәтижесі болмаған жағдайда, пайдалар мен залалдарды тануға әрі бағалауға қатысты қолданылады. Бұл өзгерістер Компанияның жеке қаржы есептілігіне әсер етпеді.

ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары»

ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» ҚЕХС (IAS) 39 «Қаржы құралдары: тану және бағалау»-ды ауыстырады және 2018 жылдың 1 қаңтарында немесе одан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді. ҚЕХС (IFRS) 9 қаржы құралдарын есепке алу жобасының үш бөлігінің басын біріктіреді: жіктеу мен бағалау, құнсыздану және хеджирлеуді есепке алу.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)**

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» (жалғасы)

Перспективті түрде қолданылатын хеджирлеудің есепке алынуын қоспағанда, Компанияның 2018 жылдың 1 қаңтары бастапқы қолдану күніне ҚЕХС (IFRS) 9-ды ретроспективті түрде қолданды. Компанияның басшылығы салыстырмалы ақпаратты 2017 жылдың 1 қаңтарынан басталатын кезеңге қайта есептемеу жайлы шешім қабылдады, тиісінше:

- Қаржылық активтер мен міндеттемелер бойынша салыстырмалы ақпарат ҚЕХС (IAS) 39-ға сәйкес жіктеу және бағалау талаптарына сәйкес ашылды (11, 15, 16 және 21-ескертпелер);
- 2018 жылдың 31 желтоқсанда аяқталған жылда меншікті капиталдағы өзгерістер туралы жеке есепте, 2018 жылдың 1 қаңтардағы жағдай бойынша кезеңнің басындағы үлестірілмеген пайданың қалдығын түзету танылды. Осы түзету туралы ақпарат келесі түрде ұсынылды:

<i>Мың теңгемен</i>	Түзету	2018 жылғы 1 қаңтар
Активтер		
Ұзақ мерзімді активтер		
Банк салымдары (15-ескертпе)	(6)	(31.251)
Ұзақ мерзімді активтер жиыны		(31.251)
Ағымдағы активтер		
Сауда және өзге де дебиторлық берешек (11-ескертпе)	(6)	(8.680)
Банк салымдары (15-ескертпе)	(6)	(264)
Ақша қаражаттары және олардың баламалары (16-ескертпе)	(6)	(337)
Ағымдағы активтер жиыны		(9.281)
Активтер жиыны		(40.532)
Меншікті капитал		
Үлестірілмеген пайда	(6)	(40.532)
Меншікті капитал жиыны		(40.532)

(a) *Жіктеу және бағалау*

ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес Компанияның бастапқыда қаржы активтерін әділ құны бойынша бағалайды, пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланбаған жағдайдағы қаржы активтері мәміле бойынша шығындар сомасына көбейтіледі.

ҚЕХС 9-ға сәйкес борыштық қаржы құралдары кейіннен әділ құн бойынша пайда немесе шығын арқылы, амортизацияланған құны бойынша немесе әділ құн бойынша басқа өзге де жиынтық кіріс арқылы бағаланады. Жіктеу екі белгіге байланысты: Компанияның қаржы активтерін басқару үшін қолданылатын бизнес-моделіне, сондай-ақ қаржы құралдары бойынша келісімшартта ескерілген ақшалай қаражат ағыны «тек қана борыштың негізгі сомасына және борыштың өтелмеген негізгі бөлігінің пайыздарына арналған төлемдер» болып табылатынына.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)**

ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» (жалғасы)

(а) Жіктеу және бағалау (жалғасы)

Жаңа талаптарға сәйкес Компанияның борыштық қаржылық активтерді келесі түрде жіктейді және бағалайды:

- Борыш құралдары қаржы активтері тек қана борыштың негізгі сомасына және борыштың өтелмеген негізгі бөлігінің пайыздары болып табылатын келісімшарттық ақшалай қаражат ағындарының төлемдерін алу үшін қаржы активтерін ұстап қалуға бағытталған бизнес-моделде сақталса, амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Компанияның осы санатқа сауда және өзге де дебиторлық берешектерді, сондай-ақ кредиттік мекемелердегі қаражаттарды (банк салымдары, ақша қаражаттары және олардың баламалары) кіргізеді. Компанияның аталған құралдар бойынша шарттық ақша ағындарының сипаттамаларын қарады және ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес амортизацияланған құны бойынша бағалау белгілеріне сәйкес келетінін қорытындылады. Сондықтан, осы құралдарды қайта жіктеудің қажеті жоқ.
- Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері келісімшарттық ақшалай қаражаттардың ағындарын алу немесе шарттық ақшалай қаражаттардың ағындарын алу және қаржы активтерін сату мақсатында бизнес-моделде ұсталмайтын борыштарды қамтиды және келісімшартпен көзделген ақша ағымдары тек берешектің негізгі сомасының өтелмеген бөлігі бойынша берешектің және пайыздың негізгі сомасына төлемдер болып табылмайды. Компанияның осы санатқа «Арнайы қаржы компаниясы DSFK» ЖШС облигацияларын кіргізеді. ҚЕХС (IAS) 39 сәйкес Компанияның осы қаржылық активтері өтелгенге дейін ұсталатын инвестициялар ретінде жіктелді. Алайда, 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап жіктеудегі өзгерістер 2017 жылғы желтоқсан айының соңында сатып алынғандықтан, жыл басындағы облигациялардың баланстық құнына әсерін тигізбеді және бастапқы тану кезінде әділ құн бойынша бағаланды және тиісінше есепті кезеңнің үлестірілмеген пайдасын түзету қажет емес. 2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдайға, Компанияның осы қаржы активтерінің әділ құнын 12,7% нарықтық мөлшерлемесін ескере отырып қайта қарады (18-ескертпе).

Компанияның бизнес үлгісі 2018 жылдың 1 қаңтарында, бастапқы қолданысқа енгізілген күні, бағаланып, 2018 жылдың 1 қаңтарында танылуы тоқтатылмаған қаржылық активтерге ретроспективті түрде қолданылды. Борыштық құралдар бойынша шарттық ақшалай қаражат ағыны тек қана борыштың негізгі сомасы және пайыздары есебінен төлемдер болып табылатынын талдау осы активтерді бастапқы тану кезінде болған фактілер мен жағдайлар негізінде жүзеге асырылады.

(б) Құнсыздану

ҚЕХС (IFRS) 9-ды қолдану қаржы активтері бойынша құнсызданудан болған залалдарға қатысты Компанияның пайдаланатын есепке алу тәртібін түбегейлі өзгертті. ҚЕХС (IAS) 39-да қолданылған және келтірілген шығындарға негізделген әдіс болжамды күтілетін несиелік шығындар үлгісімен ауыстырылды.

ҚЕХС (IFRS) 9 Компаниядан пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланбаған барлық қарыздар мен басқа да борыштық қаржылық активтер үшін күтілетін несиелік шығындар болжамды резервін көрсетуін талап етеді.

ҚЕХС (IFRS) 9 талаптарын күтілетін несиелік шығындарға қатысты қолдану Компанияның борыштық қаржылық активтері бойынша құнсызданудан болған шығындарға арналған резервтердің көбеюіне әкелді. Осы өсімнің нәтижесінде 2018 жылғы 1 қаңтарға үлестірілмеген пайда мөлшері түзетілді. Түзетулердің сомасы сауда және өзге де дебиторлық берешек, ақша қаражаттары мен олардың баламалары, банк салымдары және үлестірілмеген пайда 8.680 мың теңге, 337 мың теңге, 31.515 мың теңге және 40.532 мың теңге көлеміндегі, тиісінше, қалдықтардың азаюын құрады.

КРХҚЕ 22 «Шетелдік валютадағы операциялар және алдын ала төлем» түсініктемесі

Түсініктемеде алдын ала төлемді жасау немесе алу нәтижесінде туындайтын монетарлық емес активті немесе монетарлық емес міндеттемені мойындауды тоқтатқан кезде тиісті активті, шығысты немесе кірісті (немесе оның бөлігін) бастапқы мойындау кезінде қолдануы тиіс айырбастау бағамын айқындау мақсаттары үшін алдын ала төлемді жасау немесе алу нәтижесінде туындайтын монетарлық емес активті немесе монетарлық емес міндеттемені ұйымның бастапқы мойындаған күні операция жасау күні болып табылатыны түсіндіріледі. Алдын ала төлемді жасау немесе алу операциялары бірнешеу болған жағдайда ұйым әрбір ала төлемді жасау немесе алу операциясы күнін айқындауы тиіс. Осы түзетулер Компанияның жеке қаржы есептілігіне әсер етпейді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)**

ҚЕХС (IAS) 40 «Инвестициялық жылжымайтын мүлікті бір санаттан екінші санатқа ауыстыруға» түзетулер

Түзетулер ұйымның жылжымайтын объектілерін, салынып жатқан немесе дамып жатқан үдерістегі жылжымайтын мүлікті қоса, инвестициялық жылжымайтын мүліктің санатына немесе санаттан ауыстыруды түсіндіреді. Түзетулерде пайдалану түрінің өзгеруі жылжымайтын объект инвестициялық жылжымайтын мүліктің сипаттамасына сәйкес келмеген немесе бастаған кезде және оны пайдалану түрінің өзгергеніне куәлар болған жағдайда болады деп көрсетілген. Басшылардың жылжымайтын объектіні пайдалануға қатысты ойларының өзгеруі оны пайдалану түрінің өзгеруіне дәлел емес. Осы түзетулер Компанияның жеке қаржы есептілігіне әсер етпейді.

ҚЕХС (IFRS) 2 «Акция негізіндегі төлемдер бойынша операцияларды жіктеу және бағалауға» түзетулер

ҚЕХС жөніндегі кеңес ҚЕХС (IFRS) 2 «Акция негізіндегі төлемдерге» түзетулерді шығарды, оларда негізгі үш қырлары каралады: акция негізіндегі төлемдер бойынша операцияларды ақша қаражаттары есебімен бағалау құқығына өту шарттарының әсері; төлем көзінен ұсталатын салық бойынша міндеттемелер үшін нетто-негіздегі есеп айырысу шарттарымен акциялар негізіндегі төлемдер бойынша операцияларды жіктеу; нәтижесінде операция ақша қаражатымен есеп айырысатын операция ретінде жіктелуді тоқтатып үлестік құралдармен есеп айырысу операциясы ретінде жіктеле бастайтын акциялар негізіндегі төлемдер бойынша операциялар шарттарының өзгерісін ескеру.

Түзетуді қабылдау кезінде ұйымдар өткен кезеңдер үшін ақпаратты қайта есептеуге міндетті емес, алайда барлық үш қырға қатысты түзету қолданылған және басқа да өлшемдер сақталған жағдайда қайталап қолдануға жол беріледі.

Акцияларға негізделген төлемдер бойынша Компанияның есеп саясаты ақшалай есеп айырысу арқылы түзетулерде сипатталған тәсілмен сәйкес келеді. Бұдан басқа, Компанияның бастапқыда ұсталған салық міндеттемелері үшін таза негізде акцияларға негізделген төлемдер операцияларын жүргізбейді және акцияларға негізделген төлем операциясының шарттарын өзгертпейді.

Тиісінше, осы түзетулер Компанияның жеке қаржы есептілігіне әсер етпейді.

ҚЕХС (IFRS) 4 түзетулер ҚЕХС (IFRS) 9 «Қаржы құралдары» ҚЕХС (IFRS) 4 «Сақтандыру шарттары» бірге қолдану

Бұл түзетулер ҚЕХС (IFRS) 4 ауыстыратын ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары» енгізілгенге дейін қаржы құралдары бойынша жаңа стандарттың, ҚЕХС (IFRS) 9, қолданылуынан туындайтын проблемаларды болдырмайды. Түзетулер сақтандыру шарттарын жасайтын ұйымдар үшін екі нұсқа ұсынады: ҚЕХС (IFRS) 9 қолданудан уақытша босату және енгізу әдісі. Бұл түзетулер Компанияға қолданылмайды.

ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдасқан ұйымдарға және бірлескен кәсіпорындарға салынған инвестициялар» – инвестиция объектілерін пайда немесе залал арқылы бағалау шешімі әр инвестиция үшін әсеке қабылдану керек екенін түсіндіру

Түзетулер венчурлік инвестицияларда мамандандырылған ұйым немесе басқа ұқсас ұйым қауымдасқан ұйымдарға және бірлескен кәсіпорындарға салған инвестицияларды бағалау шешімін пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қабылдау мүмкін екендігі түсіндіріледі. Мұндай шешім әр инвестиция үшін алғашқы тану кезінде жеке қабылданады. Егер өзі инвестициялық ұйым болып табылмайтын ұйымның инвестициялық ұйымдар болып табылатын қауымдасқан ұйымдарда немесе бірлескен кәсіпорындарда қатысу үлесі болса, онда үлестік қатысу әдісін пайдаланған кезде осындай ұйым оның инвестициялық ұйымдар болып табылатын қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорыны өз еншілес ұйымдарындағы өз қатысу үлестеріне қолданған әділ баға бойынша бағалауды сақтау шешімін қабылдай алады. Бұндай шешім әрбір инвестициялық ұйым болып табылатын қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын үшін жеке мына күндердің кешірек басталатын күнінде қабылданады: (а) инвестициялық ұйым болып табылатын қауымдасқан ұйымды немесе бірлескен кәсіпорынды бастапқы мойындау күні; (б) қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын инвестициялық ұйым болып табылған күні; және (в) инвестициялық ұйым болып табылатын қауымдасқан ұйым немесе бірлескен кәсіпорын алғаш рет бас ұйым болып табылған күні. Осы түзетулер Компанияның жеке қаржы есептілігіне әсер етпейді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)**

ҚЕХС (IFRS) 1 «Қаржы есептілігінің халықаралық стандарттарын алғашқы қолдану» түзетулер – ҚЕХС-ты бірінші рет қолданатын ұйымдарды қысқа мерзімді босатуды алып тастау.

ҚЕХС (IFRS) 1 Е3-Е7-тармақтарымен көзделген қысқа мерзімді босату алынып тасталды, себебі олар өз қызметін орындады. Осы түзетулер Компанияның жеке қаржы есептілігіне әсер етпейді.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде шығарылғанмен 2018 жылдың 31 желтоқсанға әлі күшіне енбеген стандарттар мен түсіндірмелер келтірілген. Компанияның осы стандарттар мен түсіндірмелерді күшіне енген күннен бастап қолдануға ниетті:

ҚЕХС (IFRS) 16 «Жалдау»

ҚЕХС (IFRS) 16 2016 жылғы қаңтарда шығарылды және ҚЕХС (IFRS) 17 «Жалдауды», КРХҚЕ (IFRIC) 4 «Жалдау белгілері келісінде қолдағы барды айқындау», ПКР (SIC) 15 «Операциялық жалдау – ынталандыруларды» түсіндіру және ПКР (SIC) 27 «Жалдаудың заңды нысаны бар операциялардың маңызын айқындауды» түсіндіруді ауыстырады. МСФО (IFRS) 16 жалдау туралы ақпаратты тану, бағалау, ұсыну және ашу қағидаларын белгілейді және жалға алушылар барлық жалдау шартын қаржылық жалдауға арналған ҚЕХС (IAS) 17-де көзделген есепке алу тәртібіне ұқсас теңгерімде есепке алудың бірыңғай үлгісін пайдалана отырып көрсетуін талап етеді. Стандарт жалға алушыларды танудың екі түрінен босатуды көздейді – құны төмен активтерді жалдауға (мысалы, компьютерлер) және қысқа мерзімді жалдауға (12 айдан артық емес мерзімге жалдау) қатысты. Жалдау басталатын күнге жалға алушы жалдау төлемдеріне қатысты міндеттемелерді (яғни жалдау жөніндегі міндеттеме), сондай-ақ жалдау мерзімі ішінде базалық активті пайдалану құқығын білдіруші активті (яғни пайдалану құқығы нысанындағы актив) танитын болады.

Жалға алушылар пайдалану құқығы нысанындағы активтің амортизациясының шығыстарын жалдау жөніндегі міндеттеменің пайыздық шығысынан бөлек таңуға міндетті болады.

Жалға алушылар сонымен қатар белгілі бір оқиға (мысалы, индекстің немесе осындай төлемдерді белгілеу үшін пайдаланатын ставканың өзгеруі нәтижесінде келешек жалдау төлемдерінің өзгеруі) басталған кезде міндеттемелерді қайта бағалауға тиіс болады. Көпшілік жағдайда жалға алушы пайдалану құқығы нысанындағы активті түзету ретінде жалдау жөніндегі міндеттемені қайта бағалау сомасын ескеретін болады.

ҚЕХС (IFRS) 16-ға сәйкес жалға алушы үшін есепке алу тәртібі іс жүзінде қазіргі кезде қолданыстағы ҚЕХС (IAS) 17 талаптарымен салыстырғанда өзгермейді. Жалға алушылар жалдауды ҚЕХС (IAS) 17-дегідей жіктеу қағидаттарын пайдаланып, бұл ретте жалдаудың екі түрін бөле отырып: операциялық және қаржылық, жіктеуді жалғастырады.

Сонымен қатар ҚЕХС (IFRS) 16 жалға берушілер мен жалға алушылардан ҚЕХС (IAS) 17-мен салыстырғанда ақпараттың ауқымды көлемін ашуды талап етеді.

2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты ҚЕХС (IFRS) 16 күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі, бірақ ұйымның ҚЕХС (IFRS) 15 қолдану күнінен ерте емес.

Жалға алушы бұл стандартты қайталап қолдануды немесе түрлендірілген қайталап қолдануды пайдалана отырып пайдалануға құқылы. Стандарттың өтпелі жағдайы белгілі бір босатуды көздейді.

Компания бұрын ҚЕХС (IFRS) 17-ге және КРХҚЕ (IFRIC) 4 түсіндіруіне сәйкес жалдау шарты болып сәйкестендірілген шарттарға ҚЕХС (IFRS) 16-ны модификацияланған ретроспективті әдіспен қолдануды жоспарлайды. Осылайша, Компанияның стандартты бұрын ҚЕХС (IFRS) 17 және КРХҚЕ (IFRIC) 4 түсіндіруіне сәйкес жалдау белгілерін қамтитын шарттар ретінде сәйкестендірілмеген шарттарға қолданбайды.

Компания жалдау мерзімі бастапқы қолдану күнінде 12 айдан аспаған жалдау шарттарына, сондай-ақ базалық активінің төмен өзіндік құны жалдау шарттарына қатысты стандартта көзделген босатуларды қолдану туралы шешім қабылдады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)***ҚЕХС (IFRS) 16 «Жалдау» (жалғасы)*

Есепті күндегі жағдай бойынша Компанияның ҚЕХС (IFRS) 16 әсеріне алдын ала талдау жасады, оның нәтижелері бойынша 2019 жылғы 1 қаңтарда басталатын кезеңге Компанияның жеке қаржылық есептілігіне әсері күтіледі, оның ішінде пайдалану құқы нысанындағы активтердің ұлғаюы, жалдау бойынша міндеттемелердің ұлғаюы және үлестірілмеген пайданың азаюы. Компанияның егжей-тегжей талдауды 2019 жылғы 31 наурызға дейін аяқтауды және оның 2019 жылғы 1 қаңтардағы нәтижелерін 2019 жылғы 31 маусымағы жағдай бойынша жеке қаржылық есептілікте көрсетуді күтеді.

ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ҚЕХС жөніндегі кеңес ҚЕХС (IFRS) 17-ні «Сақтандыру шарттары» шығарды, сақтандыру шарттарын шығаратын ұйымдарға арналған ақпаратты мойындау және бағалау, ұсыну және ашу мәселелерін қарайтын, сақтандыру шарттарына арналған жаңа жан-жақты қаржылық есептілік стандарты.

ҚЕХС (IFRS) 17 2021 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте, салыстырмалы ақпаратты ұсыну талап етіледі. Ұйым ҚЕХС (IFRS) 17-ні бірінші рет қолданған күні немесе оған дейін ҚЕХС (IFRS) 9-ды және ҚЕХС (IFRS) 15-ті қатар қолдануы шартымен мерзімнен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл стандарт Компанияға қолданылмайды.

ҚРХҚЕ (IFRIC) 23 «Пайдаға салықты есептеу қағидаларына қатысты анықсыздық» түсініктемесі

Түсініктеме ҚЕХС (IFRS) 12 қолдануға әсер ететін, салық пайымдауларына қатысты анықсыздық болған жағдайларда пайдаға салықты есепке алу тәртібін қарайды. Түсініктеме ҚЕХС (IFRS) 12 қолдану саласына жатпайтын салықтарға немесе алымдарға қолданылмайды, сондай-ақ анықталмаған салық пайымдауларына байланысты проценттер мен айыппұлдарға қатысты ерекше талаптарды қамтымайды. Атап айтқанда, түсіндіру мынадай мәселелерді қарайды:

- ұйым анықталмаған салық пайымдауларын бөлек қарай ма;
- салық органдарының салық пайымдауларын тексеруге қатысты ұйым жасайтын жорамалдар;
- ұйым салық салынатын пайданы (салық салынатын залалды), салық базасын, пайдаланбаған салық залалдарын, пайдаланбаған салық жеңілдіктері мен салық ставкаларын қалай айқындайды;
- ұйым фактілер мен мән-жайлардың өзгеруін қалай қарастырады.

Ұйым мынаны шешуі қажет: әрбір анықталмаған салық пайымдауын бөлек қарайды ма немесе бір не бірнеше басқа анықталмаған салық пайымдауларымен бірге қарайды ма. Анықсыздықты шешудің неғұрлым дәл нәтижесін болжауға мүмкіндік беретін әдісті қолдану қажет. Түсініктеме 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептілік кезеңдеріне қатысты күшіне енеді. Ауысу кезінде белгілі бір босатуларға жол беріледі. Компанияның түсініктемені ол күшіне енген күннен бастап қолданады.

ҚЕХС (IFRS) 9 «Ықтимал теріс өтеммен мерзімнен бұрын өтеу шарттары»-на түзетулер

ҚЕХС (IFRS) 9 сәйкес шартта көзделген ақша ағындары «негізгі борыш сомасы мен негізгі борыш сомасының өтелмеген проценті есебіне ғана арналған төлем» болып табылуы (SPPI өлшемі) және құрал осылай жіктеуге рұқсат беретін тиісті бизнес үрдісі шеңберінде ұсталуы шартымен, борыш құралы амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалануы мүмкін. ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзетулер шарттың мерзімнен бұрын бұзылуына әкеп соқтыратын оқиғаға немесе мән-жайға қарамастан, сондай-ақ шартты мерзімнен бұрын бұзғаны үшін негізді өтеу құнын қай тарап төлейтініне немесе алатынына қарамастан, қаржылық актив SPPI өлшеміне жауап береді деп түсіндіреді.

Бұл түзетулер ретроспективті қолданылады және 2019 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімнен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл түзетулер Компанияның жеке қаржылық есептілігіне әсер етпейді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**

ҚЕХС (IFRS) 10 мен ҚЕХС (IFRS) 28 «Инвестордың және оның қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорны арасындағы мәмілелердегі активтерді сату немесе енгізу»-ге түзетулер

Түзетулер қауымдасқан ұйымға немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорынға сатылатын немесе оларға енгізілетін еншілес ұйымды бақылаудың жоғалуын есепке алу бөлігінде ҚЕХС (IFRS) 10-мен ҚЕХС (IFRS) 28 арасындағы қайшылықтарды қарастырады.

Түзетулер ҚЕХС (IFRS) 3-тегі айқындамаға сәйкес бизнесті білдіретін активті сату немесе енгізу нәтижесінде туындайтын пайда немесе залал инвестордың және оның қауымдасқан ұйымының немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорнының арасындағы мәміледе толық көлемде мойындалатыны түсіндіреді.

Алайда бизнес болып табылмайтын активті сату немесе енгізу нәтижесінде пайда болған пайда немесе залал ұйымнан, қауымдасқан ұйымдардағы немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардағы инвесторлардан басқаларында бар қатысу үлестерінің шегінде ғана мойындалады. ҚЕХС жөніндегі кеңес бұл түзетулердің күшіне ену күнін белгісіз мерзімге қалдырды, алайда бұл түзетулерді мерзімнен бұрын қолданатын ұйым оларды перспективті қолдануы тиіс. Компанияның бұл түзетулерді олар күшіне енген күннен кейін қолдануға ниет білдіреді.

ҚЕХС (IAS) 19 «Бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу»-ге түзетулер

ҚЕХС (IAS) 19-ға түзетулер бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу есепті кезең ішінде орын алған жағдайдағы есепке алу тәртібін қарастырады. Түзетулер келесіні түсіндіреді, егер бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу есепті кезең ішінде орын алса, онда ұйым:

- бағдарлама бойынша ұсынылатын сыйақыны және осы оқиғадан кейінгі бағдарламаға активтерін көрсететін, белгіленген төлемдермен бағдарламаның таза міндеттемесін (активін) қайта бағалау үшін қолданылған актуарлық жорамалдарды басшылыққа ала отырып, бағдарламаға өзгеріс енгізуден, оны қысқартудан немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеуден кейін кезеңнің қалған бөлігіне қатысты ағындағы кезең қызметтерінің құнын айқындауы;
- бағдарлама бойынша ұсынылатын сыйақыны және осы оқиғадан кейінгі бағдарлама активтерін көрсететін белгіленген төлемдермен бағдарламаның таза міндеттемесін (активін); белгіленген төлемдермен бағдарламаның осы таза міндеттемесін (активтерін) қайта бағалау үшін пайдаланылған дисконттау ставкасын пайдаланып, бағдарламаға өзгеріс енгізуден, оны қысқартудан немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеуден кейін кезеңнің қалған бөлігіне қатысты таза процент мөлшерін айқындауы тиіс.

Сондай-ақ түзетулер ұйым алдымен өткен кезеңдердегі қызметтерің құнын немесе активтердің шекті шамасының әсерін есепке алмай, міндеттемелерді өтеуден пайданы немесе залалды айқындауы тиіс деп түсіндіреді. Бұл сома пайдада немесе залалда танылады. Осыдан кейін ұйым бағдарламаға өзгеріс енгізу, оны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеуден кейінгі активтердің шекті шамасының әсерін айқындауы тиіс. Бұл әсердің өзгеруі, проценттердің таза шамасына енгізілген сомаларды қоспағанда, өзге жиынтық кірістің құрамында мойындалады.

Осы түзетулер бағдарламаға өзгеріс енгізу, оны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеу пайда болған күні немесе 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын бірінші жылдық есепті кезеңдерге қатысты қолданылады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Осы түзетулер тек Компанияның болашақ бағдарламалары өзгергенде, оны қысқартқанда немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеуге қатысты қолданады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**

ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдар»-ға түзетулер

Түзетулер мәні бойынша қауымдастырылған ұйымдарға немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға салынатын таза инвестициялардың бөлігін құрайтын (ұзақ мерзімді салымдар), бірақ қатысу үлесінің әдісі қолданылмайтын қауымдастырылған ұйымдарға немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдарға ұйым ҚЕХС (IFRS) 9 қолданатынын түсіндіреді. Осы түсініктеме маңызды болып табылады, себебі ол осындай ұзақ мерзімді салымдарға ҚЕХС (IFRS) 9-ға күтілетін несиелік шығындарының үлгісі қолданатынын білдіреді.

Түзетулерде ҚЕХС (IFRS) 9 қолдану кезінде ұйым қауымдастырылған ұйымдар немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындармен келтірілген залалдарды немесе ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдар» қолданудың салдарынан туындайтын қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға таза инвестициялардың түзетулері ретінде танылған таза инвестицияларды құнсыздануынан келтірілген залалдарды ескермейтіні түсіндіріледі.

Бұл түзетулер ретроспективті қолданылады және 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Компанияда қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға осындай ұзақ мерзімді салымдары болмау себебінен, бұндай түзетулер оның жеке қаржылық есептілігіне ықпалын тигізбейді.

ҚЕХС-ті жыл сайын жетілдіру, 2015-2017 жылдар кезеңі (2017 жылдың желтоқсан айында шығарылды)

Осы жетілдірулер келесі түзетулерді қамтиды:

ҚЕХС (IFRS) 3 «Бизнестердің бірлесуі»

Түсініктемеде егер ұйым бірлескен операция болып табылатын бизнесті бақылауға ие болса, онда ол активтердегі және әділ құны бойынша бірлескен операцияның міндеттемелеріндегі бұрында бар қатысу үлесін қайта бағалаумен бірге, кезеңдеп жүзеге асырылатын бизнестерді біріктіруге қатысты талаптарды қолданады. Бұл ретте сатып алушы бірлескен операциялардағы бұрында бар қатысу үлесін қайта бағалауы тиіс.

Ұйым бұл түзетулерді бизнестерді біріктіруге қатысты мерзімдері сәйкес келетін күннен бастап немесе 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын бірінші жылдық есепті кезеңдерден кейін қолдануы тиіс. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Бұл түзетулерді Компанияның болашақ бизнес бірлестіктерінде қолданады.

ҚЕХС (IFRS) 11 «Бірлескен кәсіпкерлік»

Бірлескен операциялардың қатысушысы болып табылатын, бірақ бірлескен бақылауға иелік етпейтін тарап ҚЕХС (IFRS) 3-те бұл термин анықталған бизнес аясында қызметі бірлескен операцияларға бақылауға иелік етуі мүмкін. Түзетулерде бұндай жағдайларда бұрында бар қатысу үлесі осындай бірлескен операцияларда қайта бағаланбайды деп түсіндіріледі.

Ұйым бұндай түзетулерді олар бірлескен бақылауға иелік ету шегіндегі келісімдерге мерзімдері сәйкес келетін күннен бастап немесе 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын бірінші жылдық есепті кезеңдерден кейін қолданады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Қазіргі уақытта бұндай түзетулер Компанияда қолданылмайды, алайда болашақтағы тиісті келісімдерге қолданылуы мүмкін.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**

ҚЕХС-ті жыл сайын жетілдіру, 2015-2017 жылдар кезеңі (2017 жылдың желтоқсан айында шығарылды) (жалғасы)

ҚЕХС (IAS) 12 «Пайдаға салынатын салықтар»

Түзетулер дивидендтерге қатысты салық салдарының басым деңгейі меншіктенушілер арасына бөлінетін пайдаларға қарағанда, бөлінетін пайданы басқарған бұрынғы операциялар мен оқиғаларға байланысты екенін түсіндіреді. Сондықтан ұйым ең бастан бұндай бұрынғы операциялар мен оқиғаларды мойындауға байланысты пайда мен залал, өзге де жиынтық табыс немесе өзіндік капитал құрамындағы дивидендтерге қатысты салық салдары деп тануы тиіс.

Ұйым бұл түзетулерді 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты қолданады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Осы түзетулерді алғашқы қолдану кезінде ұйым дивидендтерге қатысты салық салдары бұрынғымен салыстырғандағы мерзімнен немесе осы мерзімнен кейін танылған мерзімдерге бастап қолданады. Компанияның қолданыстағы саясаты түзетулердің талаптарына сәйкес келеді, Компанияның олардың оның жеке есептілігіне қандай да бір ықпалын тигізеді деп күтпейді.

ҚЕХС (IAS) 23 «Қарызға алу шығындары»

Түзетулерде осы активті мақсаты бойынша пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті барлық жұмыстар іс жүзінде аяқталған кезде жіктелген активтерді сатып алу үшін алынған арнайы қарыздарды есепке алу тиіс екендігімен түсіндіріледі.

Ұйым осы түзетулерді, яғни ұйым осы түзетулерді алғашқы қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталуы немесе осы мерзімнен кейін келтірілген қарыз алу бойынша шығындарға қатысты қолданады. Ұйым осы түзетулерді 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты қолданады. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Компанияның қолданыстағы саясаты түзетулердің талаптарына сәйкес келеді, Компанияның олардың оның жеке есептілігіне қандай да бір ықпалын тигізеді деп күтпейді.

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР

Компанияның жеке қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есепті кезеңнің аяғында есептілікте ұсынылатын түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ міндеттемелер шарттары туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты айқынсыздық келешекте осындай болжаулар мен бағалау қолданылатын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Компанияның тәуекелдерге ұшырауы туралы және белгісіздіктер туралы өзге ақпаратты ашу мына ескертпелерде ұсынылған:

- қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаты мен саясаты (36-ескертпе);
- сезімталдықты талдау туралы ақпаратты ашу (36-ескертпе).

Бағалау мәндері және болжаулар

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің теңгерімдік құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін. Компанияның болжаулары мен бағалау мәндері ол жеке қаржылық есептілікті дайындау кезінде оның қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Алайда ағымдағы жағдаяттар мен болашаққа қатысты болжаулар нарықтық өзгерістер мен Компания бақылауында емес жағдаяттарға байланысты өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер олардың пайда болуына қарай болжауларда көрініс табады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Негізгі құралдарды қайта бағалау*

Компания негізгі құралдарын қайта бағаланған құнымен есептейді. Соңғы рет Компанияның негізгі құралдарды қайта бағалауы 2016 жылдың ішінде болды. Осы мақсаттар үшін Компания тәуелсіз кәсіби бағалаушыны жұмысқа тартты.

Негізгі құралдың технологиялық мұнайды қоспағанда әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатысының 3-ші деңгейіне жатады (бақыланбайтын бастапқы деректер).

Бағалау үшін пайдаланған әдіснама, алғаш кезде, ауыстырудың амортизацияланатын құнын бағалауға негізделген («шығынды әдіс»). Егер бағаланатын объект жаңа немесе құрылыс кезеңінде, сондай-ақ нарығы шектеулі объектілерге (арнайы объектілер) жататын болса және олардың ықтимал сату бағасы туралы ақпарат болмағандықтан (белсенді нарық жоқ кезде) шығынды тәсіл қолданылады.

Бағалау аясында бағалаушы Компанияның негізгі құралдары арнайы объектілерінің экономикалық тозу көлемін талдаған кезде, кіріс тәсілін пайдалана отырып баламалық пайдалылыққа тест жүргізді. Баламалық пайдалылық қолдану құндылығын бағалау жолымен есептелген. Пайдалылық құндылықты есептеген кезде мына негізгі болжаулар қолданылды:

Дисконттау мөлшерлемесі	12,55%
Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны	4,58%
Аса маңызды актив қызметінің қалдық мерзімі	18,2 жыл

Пайдаланудың алынған құндылықтарының нәтижесі амортизацияланған ауыстыру құнын анықтайтын көрсеткіштерден төмен болды және, яғни, Компанияның негізгі құралдарының әділ құны ретінде қабылданды. Пайдалану құндылығының бағалау нәтижесі ұсынылған қызметтерді сату мөлшеріне, ұсынылған қызметтер тарифінің деңгейіне, күрделі және ағымдағы шығындар көлеміне қатысты болжамдарға сезгіш.

Әрбір есепті күнге Компания өзінің негізгі құралдарының теңгерімдік құны мен есепті күнге әділ құн қолданылып анықталғанмен арадағы айырманың болуын бағалайды. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания басшылығы өзінің негізгі құралдарының әділ құнына қатысты өз бағалауын тағы да қайта қарады. Нәтижесінде басшылық 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдарының (технологиялық мұнайды қоспағанда) әділ құнында 2016 жыл ішінде соңғы қайта бағалаудан бері Компанияда елеулі өзгеріс жоқ деген қорытындыға келді. Нәтижесінде Компания негізгі құралдарының әділ құны олардың теңгерімдік құнына сәйкес келеді.

Технологиялық мұнайды қайта бағалау

Технологиялық мұнайды қайта бағалау мұнайдың әділ бағасының ауытқуы айтарлықтай жиі әрі елеулі болатындықтан, жыл сайын жүргізіледі. Технологиялық мұнай 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қайта бағаланды.

Технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатында 2-деңгейге жатады (ауыстырылмайтын бақыланатын бастапқы деректер).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Технологиялық мұнайды қайта бағалау (жалғасы)*

Компания басшылығы технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтау кезінде келесі пайымдауларды назарға алды:

- технологиялық мұнай құбырды пайдалану үдерісінің ажырағысыз бөлігі, онсыз тасымалдау мүмкін емес және тиісінше бағалау нысаны мамандандырылған актив болып табылады;
- технологиялық мұнай ТМРБЖТҚҚК қойған шектеулер нәтижесінде сатыла да және өзгелей түрде пайдаланыла да алмайды;
- ТМРБЖТҚҚК және Қазақстан Республикасының Үкіметі елдегі жалпы баға индексіне тарифтердің жағымсыз әсерінің алдын алу үшін оларды мұқият қадағалап отырады (экспорт үшін және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттің тарифтарын қоспағанда), және тиісінше егер мұнай халықаралық нарық бағасы бойынша бағаланған болса, оның құнын өтеуге мүмкіндік бермейтін деңгейде белгіленуі мүмкін;
- Компанияға ҚМГ белгілеген қағида әсер етеді және егер мұнайдың белгілі бір бөлігін сатуға шешім қабылданып, мұндай шешімді ТМРБЖТҚҚК бекіткен жағдайда, ол тек ҚМГ тобының сауда бөлімшесіне ғана ішкі баға бойынша сатылуы мүмкін;
- және егер Компанияға құбырдың жаңа бөліктерін толтыру үшін қосымша мұнай сатып алу қажет болса, ол оны осындай ішкі бағамен ҚМГ тобының кәсіпорнынан сатып алар еді.

Осы факторлардың бәрін ескере отырып, Топтың технологиялық мұнайының әділ құны бір тонна үшін 63.015 теңге бағасы ретінде анықталды (2017 жылғы 31 желтоқсанға: бір тонна үшін 41.175 теңге). Мұнайдың әділ құнының өзгеруінің әсері 54.541.851 мың теңгені (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 13.353.217 мың теңге) құрады, сондай-ақ 2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 3.678.627 мың теңге мөлшерінде (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 2.167.946 мың теңге) артық мұнайдың қосымша бағалауы танылды, қайта бағалаудың жинақ нәтижесі 58.220.478 мың теңгені (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 15.521.163 мың теңге) құрады (*5-ескертпе*).

2018 жылғы 31 желтоқсанға құбырдағы мұнай көлемі 2.555 мың тоннаны құрады (2017 жылғы 31 желтоқсан: 2.498 мың тонна). 2018 жылдың соңына жүргізілген түгендеу нәтижесі бойынша 58.377 тонна (2017 жылғы 31 желтоқсан: 52.652 тонна) артық мұнай кіріске алынды, сондай-ақ есепті кезеңде 1.457 тонна (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 14.991 тонна) мұнай есептен шығарылды.

Активтердің құнсыздануы

Компания әрбір есепті күнге активтердің құнсыздану белгілерінің болуын бағалайды. Егер қандай да бір белгі болса немесе жыл сайын активтің құнсыздану мәнін тестілеу қажет болса, Компания активтердің өтеу құнын бағалайды. Егер активтің теңгерімдік құны немесе ААТБ есептен шығару шығындарын шегергендегі әділ құн және пайдалану құндылығы өлшемдерінің ең көбі болып табылатын өтеу құннан асатын болса, құнсыздану орын алады. Есептен шығаруға шығындарды шегергендегі әділ құн есебі ұқсас активтерді тәуелсіз тараптар арасында сату операциялары міндетті күші бар ақпаратқа немесе активтің шығуынан болған қосымша шығындарды шегергендегі бақыланатын нарықтық бағаларға негізделген. Егер мұндай операциялар сәйкестендірілуі мүмкін болмаса, бағалаудың тиісті моделі қолданылады. Пайдалану құндылығын есептеу дисконтталған ақша ағындары (ДАА) моделіне негізделген. Компания құнсыздану есебін толық бюджеттерге және болжамды есептерге негіздейді, олар Компанияның жеке активтер бөлінген әрбір ААТБ-і үшін жеке дайындалады. Өтеу сомасы ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындарының моделінде пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ ақшалай қаражаттың күтілетін түсімдеріне және экстраполяциялау мақсатында пайдаланылған өсу қарқынына анағұрлым сезімтал.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Еншілес ұйымдарға инвестициялардың құнсыздануы*

Құнсыздану белгілерінің айқындалуына байланысты, Компания ағымдғы есепті кезеңде еншілес компанияға салынған инвестициялардың өтеу сомасын анықтау үшін құнсыздануына сынақ өткізді. БМТ-ға инвестицияның өтеу құны дисконтталған ақша ағыны моделін қолдана отырып табыс әдісімен БМТ және БТК бизнестерінің пайдалану құндылығының негізінде анықталды.

Ақша ағындарының болжауы 2018-2023 жылдар аралығында Компанияның басшылығымен мақұлданған қаржылық бюджетке және 2031 жылға дейінгі болжамдарына және жалпыға қол жетімді макроэкономикалық ақпаратқа негізделген. Аталған активтер екі ААТБ-ге топтастырылды – БТК және БМТ. Пайдалану құндылығын есептеу кезінде келесі болжаулар қолданылған:

	Ақша ағынын туындатушы бөлім	
	БМТ	БТК
Дисконт мөлшерлемесі	12,6%	13,3%
Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны	1,9%	1,9%

Пайдалану құндылығын бағалау нәтижесі ұсынылған қызметтердің күтілген мөлшеріне, ұсынылған қызметтер тарифінің деңгейіне, қосымша мұнай көлемін ауыстырып тиеу басталуына күрделі және операциялық шығындар көлеміне қатысты болжамдарға сезгіш.

Талдау нәтижесінде БМТ-ға инвестицияның теңгерімдік құны өтеу құнынан аспады. Сондықтан Компанияның осы жеке қаржылық есептілікте құнсыздану танылмады.

Негізгі құралдардың құнсыздануы

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның белсенді емес және бейінді емес активтерінің теңгерімдік құны өтеу құнынан асып кетуге байланысты, олардың құнсыздануы 1.040.146 мың теңге мөлшерінде, соның ішінде 292.293 мың теңге пайда мен залал арқылы және 747.853 мың теңге активтерді қайта бағалау бойынша резервті азайту арқылы танылды (*5-ескертеме*).

Негізгі құралдар қызметінің пайдалы мерзімі

Компания негізгі құралдар қызметінің қалған пайдалы мерзімін ең әрі дегенде әрбір қаржы жылының соңына бағалайды және егер күтілетіні бұрынғы бағалаудан өзгеше болса, өзгерістер ҚЕХС (IAS) 8 «Есеп жүргізу саясаты, есептеу бағаларындағы өзгерістер мен қателіктерге» сәйкес есептеу бағаларындағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «Магистралдық құбыр туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Компанияның пайдалану аяқталғаннан кейін магистралдық құбырды (мұнай құбырын) жою және бұдан әрі қоршаған ортаны қалпына келтіру, оның ішінде жерді қайта өңдеу жөнінде іс-шаралар жүргізу бойынша заңды міндеттемесі бар. Құбырлардың пайдалы қолдану мерзімі біткенде ауыстыруға байланысты, жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме іс-шаралары жүргізіледі.

Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемеге резерв Компания есептеген Қазақстан Республикасында қолданылатын техникалық ережелер мен нормаларға сәйкес бөлшектеу және жерді қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізу құнының негізінде бағаланады (1 км. құбырды бөлшектеу бойынша шығын сомасы 5.671 мың теңгені құрайды (2017 жылы: 4.278 мың теңге)).

Сондай-ақ активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу жөніндегі міндеттемелер құрамында қалдықтар орналастырылатын полигондарды жою бойынша резерв көрсетілген. Резерв Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі талаптарына сәйкес 2013 жылы құрылған, оған сай қалдықтарды орналастыру полигонының меншік иелеріне полигон жабылғаннан кейін жерлерді қайта өңдеу және қоршаған ортаға әсерді бақылау үшін жою қоры құрылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӨНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме (жалғасы)

Есепті күнгі жағдай бойынша резервтер сомасы төменде берілген міндеттемені орындаудың күтілетін мерзімін, инфляция мөлшерлемесін және есепті кезеңнің аяғына дисконт мөлшерлемесін пайдалана отырып белгіленді:

	2018 жыл	2017 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	8,91%	9,05%
Инфляция мөлшерлемесі	5,47%	5,55%
Міндеттемені орындаудың мерзімі	16 жыл	17 жыл

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша 2018 жылы мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Компания басшылығы 2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде экстраполяциялық өтеу мерзімдері бар, активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдалану туралы шешім қабылдады (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигацияларының тәуекелдерсіз мөлшерлемелерін қолданды).

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге арналған резервтің теңгерімдік құны 21.109.397 мың теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 15.347.322 мың теңге) (24-ескертеме).

Залалды жою кезіндегі шығындарды бағалау табиғатты қорғау талаптарындағы және заңнаманы түсіндірудегі әлеуетті өзгерістерге ұшырайды. Сондай-ақ, мұндай шығындарды бағалау кезіндегі айқынсыздықтар балама таңдаулардағы, бұзылған жерлерді жою мен қайта қалпына келтіру әдістеріндегі, дисконт деңгейлері мен инфляция мөлшерлемесіндегі және осы міндеттеме күшіне енетін кезеңдегі әлеуетті өзгерістерді қамтиды.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің маңызды болжамдарының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелердің өсуі/(төмендеуі)
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	1.609.182 (1.488.544)
Инфляция мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	(1.542.204) 1.655.656

Жеткізушілерге берілген алғытөлемдердің құнсыздануы

Компания жеткізушілерге берілген ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді алғытөлемдердің құнсыздануына қатысты резервтерді мойындады. Резервті бағалау кезінде мердігерлердің қызметіндегі бұрынғы және күтілетін нәтижелер есепке алынды. Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері жеке қаржы есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда осы резервтер 53.905 мың теңге, және 54.523 мың теңге сомасында қалыптасты (9 және 12-ескертепелер).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Қаржылық активтер бойынша резервтер*

Компания дебиторлық берешек және кредиттік мекемелердегі қаражаттар (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) бойынша күтілетін несиелік шығындарға резервтер құрайды.

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындарды бағалау кезінде Компанияның стандартта көзделген жеңілдетілген тәсілді қолданды және күтілетін несиелік шығындарды аталған қаржы құралдарының бүкіл қызмет ету мерзімі ішінде есептеді. Компания қарыз алушыларға тән факторларға және жалпы экономикалық жағдайларға түзетілген кредиттік шығындарды өтеу тәжірибесін ескере отырып дайындалған бағалау резервтер моделін пайдаланды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Компания 12 айлық кезең ішінде күтілетін несиелік шығындарды есептеді. 12 айлық несиелік шығындар – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын күтілетін несиелік шығындарды білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының кредиттік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындарға тең сомада бағаланады.

Компания, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Компания, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Компанияның қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Компания келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады.

Сонымен, 2018 және 2017 жылғы 31 желтоқсанда күтілетін несиелік шығындар бойынша резервтер 900.830 мың теңге және 605.818 мың теңге көлемінде қалыптастырылды (11, 15 және 16-ескертпелер). Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері жеке қаржы есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

Салықтар бойынша резервтер

Күрделі салық заңнамасын түсіндіруге, салық заңнамасындағы өзгерістерге, сондай-ақ келешекте салық салыныатын кірістерді алу мерзімі мен сомаларына қатысты айқындық жоқ. Шарттық қатынастардың ұзақ мерзімді сипатының күрделілігін ескергенде, нақты нәтижелер мен қабылданып рұқсат етілген нәтижелер арасында пайда болған айырма немесе мұндай рұқсат етілген нәтижелердің болашақтағы өзгеруі пайда салығы бойынша шығыстар немесе кірістер сомасы есептілігінде көрсетілген болашақ түзетулерге әкелуі мүмкін. Негізделген болжауларға сүйене отырып, Компания салық органдары жүргізген салық тексеруінен болуы мүмкін салдарына арнап резерв жасайды.

Осындай резервтердің мөлшері түрлі факторларға, мысалы, алдыңғы тексерулердің және салық заңнамасын салық төлеуші компанияның және тиісті салық органының түсіндіруіне тәуелді болады.Талдаудағы мұндай айырмашылықтар мемлекеттегі басымды жағдайға байланысты көптеген сұрақтар туындайды.

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер

Мерзімі ұзартылған салық активтері шегерілетін уақытша айырмашылықтар, пайдаланылмаған салық залалдары және салық жеңілдіктері бойынша оған қарағанда салық залалдары есептелуі мүмкін салық салынатын пайда алу мүмкін болатын мөлшерде танылады.

Болашақ салық салынатын пайданы алудың ықтимал мерзімі мен мөлшері негізінде жеке қаржылық есептілігінде тануға болатын мерзімі ұзартылған салық активтері сомасын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдауы қажет. 2018 жылғы 31 желтоқсанда мерзімі ұзартылған салық бойынша танылған активтер сомасы 6.588.821 мың теңге болды (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 5.422.606 мың теңге) (33-ескертпе). 2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның мерзімі ұзартылған салық бойынша танылмаған активтері болған жоқ.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Қызметкерлерге сыйақылар*

Зейнеткерлікке шыққанға дейін және одан кейін қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар құны және келтірілген міндеттемелер құны актуарлық әдіс қолданылып белгіленеді. Актуарлық әдіс келешекте нақты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды қолдануды білдіреді. Актуарлық әдіс дисконттау мөлшерлемелері, келешекте еңбекақының өсімі, өлім-жітім деңгейі және келешекте қызметкерлерге сыйақылар өсімі туралы болжамдарды қамтиды.

Негізгі болжауларды бағалаудың күрделілігіне және еңбек қызметінің аяқталуы бойынша қызметкерлерге төленетін сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына байланысты мұндай міндеттемелер осындай болжаулардың өзгерістеріне аса сезімтал. Барлық болжау әрбір есепті күнге қайта қаралады.

Тиісті дисконттау мөлшерлемесін анықтау кезінде Компания басшылығы елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша өтеудің экстраполирленген мерзімдері еңбек қызметінің аяқталуы бойынша сыйақылардың қолданылуының күтіліп отырған мерзіміне сәйкес келетін тәуекелсіз мөлшерлемесін қолданды (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигацияларының тәуекелдерсіз мөлшерлемелерін қолданды).

Өлім-жітім деңгейі ашық қол жетімді өлім-жітім кестесіне негізделеді. Болашақ еңбекақы мөлшерінің көбеюі және зейнетақы мөлшерінің көбеюі күтіліп отырған болашақ инфляция қарқынына негізделеді.

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді бағалау үшін пайдаланылған негізгі актуарлық болжаулар келесі түрде көрсетілген:

	2018 жыл	2017 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	8,91%	8,96%
Болашақта еңбекақының өсуі	5,0%	6,0%
Өлім-жітім пайызы	5,3%	6,0%

2018 жылғы 31 желтоқсанға еңбек қызметінің аяқталуынан кейін қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттеменің орташа ұзақтығы 19,4 жылды құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 19,6 жыл).

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің маңызды болжауларының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелерді ң өсуі/(төмендеуі)
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	843.475 (761.450)
Болашақта еңбекақының өсуі	-0,5% +0,5%	(768.212) 846.702
Өмірдің ұзақтығы	-1 жыл +1 жыл	(131.942) 141.634

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	6.057.069	227.862.264	10.519.904	85.464.187	144.214.874	102.839.808	17.509.489	35.052.454	629.520.049
Түсімдер	–	40.974	6.548.753	41.517	4.819.108	–	2.149.714	37.081.752	50.681.818
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві бойынша түсімдер (24-ескертпе)	–	106.229	–	–	–	–	–	–	106.229
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерден ауыстырылған (17-ескертпе)	–	–	22.498	–	–	–	–	–	22.498
Шығарылу	(134.166)	(1.173.251)	(106.752)	(970.256)	(837.029)	(85.792)	(619.631)	(66.547)	(3.993.424)
Жете бағалау (активті қайта бағалаудан болған резерв)	–	–	–	–	–	58.220.478	–	–	58.220.478
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (17-ескертпе)	(698.845)	(14.670)	(708.880)	(8.796.535)	(20.366.938)	–	(899.489)	(1.041.486)	(32.526.843)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	3.468	8.321.832	2.803.906	4.390.043	18.889.560	–	1.455.873	(35.864.682)	–
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	(48.149)	–	(141.515)	(158.722)	(282.254)	–	(37.010)	(310.150)	(977.800)
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (6-ескертпе)	–	–	–	–	–	–	–	(725.094)	(725.094)
Аударымдар мен ауыстырулар	–	(204.274)	(873.802)	(11.671)	1.061.493	–	28.254	–	–
2018 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	5.179.377	234.939.104	18.064.112	79.958.563	147.498.814	160.974.494	19.587.200	34.126.247	700.327.911
2017 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(20.559.375)	(2.284.801)	(6.570.464)	(27.082.673)	–	(6.128.463)	(57.641)	(62.683.417)
Тозу	–	(15.644.714)	(1.919.407)	(4.887.806)	(19.998.828)	–	(4.874.250)	–	(47.325.005)
Шығарылу	–	780.353	95.716	209.238	631.579	59.180	604.743	2.181	2.382.990
Шығындар есебінен құнсыздану	–	(2.185)	(21.567)	(549)	(10.174)	(8.586)	–	(249.232)	(292.293)
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв)	–	(2.457)	(16.008)	(672.848)	(5.946)	(50.594)	–	–	(747.853)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (17-ескертпе)	–	1.333	197.593	892.284	4.524.342	–	422.421	–	6.037.973
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	–	–	80.200	9.448	54.066	–	7.422	–	151.136
Аударымдар мен ауыстырулар	–	8.128	708	3.426	(10.857)	–	(1.405)	–	–
2018 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(35.418.917)	(3.867.566)	(11.017.271)	(41.898.491)	–	(9.969.532)	(304.692)	(102.476.469)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2016 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	5.930.619	202.402.253	10.401.644	75.299.876	133.165.450	88.061.076	15.070.260	37.663.609	567.994.787
Түсімдер	226.722	173.793	558.622	7.791.516	1.355.741	1.165	1.050.851	39.596.498	50.754.908
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві бойынша түсімдер (24-ескертпе)	–	265.812	–	–	–	–	–	–	265.812
Шығарылу	(13.170)	(232.689)	(39.520)	(30.188)	(230.889)	(743.596)	(202.331)	(29.162)	(1.521.545)
Жете бағалау (активті қайта бағалаудан болған резерв)	–	–	–	–	–	15.521.163	–	–	15.521.163
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (17-ескертпе)	(87.865)	–	(170.247)	(2.810.480)	(292.648)	–	(61.471)	–	(3.422.711)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған Материалдық емес активтерге ауыстырылған (6-ескертпе)	763	25.221.954	26.683	5.075.525	9.760.841	–	1.476.262	(41.562.028)	–
Аударымдар мен ауыстырулар	–	31.141	(257.278)	137.938	456.379	–	175.918	(544.098)	–
2017 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	6.057.069	227.862.264	10.519.904	85.464.187	144.214.874	102.839.808	17.509.489	35.052.454	629.520.049
2016 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(5.664.218)	(717.047)	(1.766.980)	(7.682.042)	(199.540)	(1.827.230)	(57.641)	(17.914.698)
Тозу	–	(14.995.566)	(1.668.519)	(4.795.774)	(19.689.927)	–	(4.484.622)	–	(45.634.408)
Шығарылу	–	116.811	35.432	25.152	173.684	199.540	162.942	–	713.561
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв)	(2.100)	(12.255)	–	(349.844)	(17.221)	–	(2.983)	–	(384.403)
Кірістер мен шығындар есебінен (құнсыздану)/ құнсыздануды қалпына келтіру	–	(1.597)	4.462	(39.222)	(1.212)	–	(113)	–	(37.682)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (17-ескертпе)	2.100	–	57.480	360.045	123.378	–	31.210	–	574.213
Аударымдар мен ауыстырулар	–	(2.550)	3.391	(3.841)	10.667	–	(7.667)	–	–
2017 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(20.559.375)	(2.284.801)	(6.570.464)	(27.082.673)	–	(6.128.463)	(57.641)	(62.683.417)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Қайта бағаланған құны	5.179.377	234.939.104	18.064.112	79.958.563	147.498.814	160.974.494	19.587.200	34.126.247	700.327.911
Жинақталған тозу және құнсыздану	–	(35.418.917)	(3.867.566)	(11.017.271)	(41.898.491)	–	(9.969.532)	(304.692)	(102.476.469)
Теңгерімдік құн	5.179.377	199.520.187	14.196.546	68.941.292	105.600.323	160.974.494	9.617.668	33.821.555	597.851.442
2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Қайта бағаланған құны	6.057.069	227.862.264	10.519.904	85.464.187	144.214.874	102.839.808	17.509.489	35.052.454	629.520.049
Жинақталған тозу және құнсыздану	–	(20.559.375)	(2.284.801)	(6.570.464)	(27.082.673)	–	(6.128.463)	(57.641)	(62.683.417)
Теңгерімдік құн	6.057.069	207.302.889	8.235.103	78.893.723	117.132.201	102.839.808	11.381.026	34.994.813	566.836.632

Егер активтер жинақталған тозуды және жинақталған құнсыздануды шегергендегі бастапқы құны бойынша есепке алынған болса, жеке қаржылық есептілікке енгізілуі мүмкін негізгі құралдардың әрбір қайта бағаланған жіктелімінің теңгерімдік құны келесі түрде ұсынылады:

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға	1.051.439	156.700.193	11.451.769	55.732.528	88.572.346	30.409.142	7.554.325	34.157.267	385.629.009
2017 жылғы 31 желтоқсанға	1.166.941	154.356.744	4.226.890	58.494.020	87.880.003	30.429.638	7.066.085	35.649.795	379.270.116

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)

2018 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- Астрахань-Маңғышлақ суағызғысы бойынша объектілерін, соның ішінде ССС-5 қайта құру;
- «Прорва – Құлсары» магистралды мұнай құбырының құбыр желісін ауыстыруымен күрделі жөндеу;
- өндірістік объектілеріндегі өрт сөндіру және электрмен жабдықтау жүйелерін қайта құру.

2017 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- «Қазақстан-Қытай» мұнай құбырының мемлекетаралық жобасын іске асыру аясында объектілерді салу және қайта құру;
- Астрахань-Маңғышлақ суағызғысы бойынша су жеткізуді ұлғайту үшін ССС-5 қайта құру;
- «Тұймазы – Омбы – Новосібір – 2», «Өзен-Атырау-Самара» және басқа да магистралды мұнай құбырларының жеке учаскелерінде құбырларды ауыстыруымен күрделі жөндеу және өзге де.

2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша:

- толығымен амортизацияланған, бірақ әлі күнге дейін қолданыстағы негізгі құралдардың бастапқы құны мен тиісті жинақталған амортизациясы 745.490 мың теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 2.027.373 мың теңге);
- аяқталмаған құрылыс 3.915.956 мың теңге көлемінде (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 4.977.784 мың теңге) құрылыс жұмыстары үшін сатып алынған материалдар мен босалқы бөлшектерді қамтиды.

31 желтоқсанда аяқталған 2018 жыл үшін аяқталмаған құрылыс құнына кіргізілген тозу сомасы 33.166 мың теңгені құрады (2017 жыл үшін: 34.799 мың теңге).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша материалдық емес активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Лицензиялар	Бағдарла- малық жасақтама	Өзге де	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	169.562	1.290.053	30.312	1.489.927
Түсімдер	5.518	725	22.768	29.011
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған (13-ескертпе)	133.827	591.267	–	725.094
Амортизация	(53.909)	(646.933)	(3.550)	(704.392)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (11-ескертпе)	(1.840)	(5.024)	(18.549)	(25.413)
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	(1.948)	(574)	–	(2.522)
2018 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	251.210	1.229.514	30.981	1.511.705
2016 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	66.254	1.087.480	27.723	1.181.457
Түсімдер	103.256	503.436	5.945	612.637
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған (5-ескертпе)	28.925	43.440	–	72.365
Амортизация	(28.857)	(344.272)	(3.356)	(376.485)
Шығарылу	(21.367)	(44.766)	(1.909)	(68.042)
Шығарулар бойынша жинақталған амортизациясы	21.367	44.719	1.909	67.995
Аударымдар мен ауыстырулар	(16)	16	–	–
2017 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	169.562	1.290.053	30.312	1.489.927
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	718.946	5.469.393	93.105	6.281.444
Жинақталған құнсыздану және амортизация	(467.736)	(4.239.879)	(62.124)	(4.769.739)
Қалдық құн	251.210	1.229.514	30.981	1.511.705
2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	601.840	5.034.201	88.887	5.724.928
Жинақталған құнсыздану және амортизация	(432.278)	(3.744.148)	(58.575)	(4.235.001)
Қалдық құн	169.562	1.290.053	30.312	1.489.927

7. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша еншілес ұйымдарға инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Магистралдық Суағызғысы	29.051.374	–
БМТ	25.387.978	25.387.978
РТЛ	2.820.886	2.820.886
Жиыны	57.260.238	28.208.864

Компанияның қызметінен суды тасымалдау қызметін бөліп шығару мақсатында 2017 жылдың 28 желтоқсанында Магистралдық Суағызғысы еншілес ұйымы құрылды және тіркелді. Компания 2018 жылдың ішінде Магистралдық Суағызғысының жарғылық капиталына 29.051.374 мың теңге салды, оның ішінде 27.694.677 мың теңге ақша қаражатымен.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**8. БІРЛЕСКЕН БАҚЫЛАУДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлескен бақылаудағы кәсіпорындағы инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
ҚҚҚ	6.500.000	6.500.000
МұнайТас	904.945	904.945
Жиыны	7.404.945	7.404.945

9. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР ҮШІН ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін үшінші тараптарға алғытөлемдер	147.275	278.577
Негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін байланысты тараптарға алғытөлемдер (34-ескертпе)	16.118	46.927
	163.393	325.504
Минус: құнсыздану	(53.258)	(53.258)
Жиыны	110.135	272.246

10. ҚОРЛАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қорлар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Босалқы бөлшектер	2.040.449	1.846.954
Отын	722.822	530.647
Арнайы киім	343.169	173.167
Құрылыс материалдары	309.632	244.394
Химиялық реагенттер	126.741	87.826
Тауарлар	97.645	81.554
Өзге де	387.194	187.942
Жиыны	4.027.652	3.152.484

11. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың сауда дебиторлық берешегі	2.352.187	2.573.175
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі (34-ескертпе)	1.971.613	3.507.303
Үшінші тараптардың өзге де сауда дебиторлық берешегі	725.594	716.947
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешегі (34-ескертпе)	19.761	509
	5.069.155	6.797.934
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(826.376)	(600.034)
Жиыны	4.242.779	6.197.900

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**11. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)**

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындар резервіндегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	600.034	643.607
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпе)	8.680	-
Жылдағы есептеу/(қайтару) (28-ескертпе)	217.662	(43.573)
31 желтоқсанға	826.376	600.034

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның сауда және өзге де дебиторлық берешегі мына валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	4.240.874	6.196.180
Өзге де валютада	1.905	1.720
Жиыны	4.242.779	6.197.900

Төменде бағалау резервтер моделін пайдалана отырып, сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша Компанияның 31 желтоқсанға кредиттік тәуекелге ұшырағыштығы туралы ақпарат келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Сауда және өзге де дебиторлық берешек				
	Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі				
	3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	Жиыны
2018 жылдың 31 желтоқсанына					
Дефолт болған жағдайда есептелген жалпы теңгерімдік құн	3.971.078	134.001	178.609	785.467	5.069.155
Күтілетін несиелік шығындар	(2.944)	(19.054)	(29.241)	(775.137)	(826.376)

<i>Мың теңгемен</i>	Сауда және өзге де дебиторлық берешек				
	Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі				
	3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	Жиыны
2017 жылдың 31 желтоқсанына					
Дефолт болған жағдайда есептелген жалпы теңгерімдік құн	6.170.005	69.722	56.056	502.151	6.797.934
Күтілетін несиелік шығындар	(70.318)	(23.935)	(3.630)	(502.151)	(600.034)

12. ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жеткізішулерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптарға алғытөлемдер	312.998	170.661
Байланысты тараптарға алғытөлемдер (34-ескертпе)	225.799	204.462
	538.797	375.123
Минус: құнсыздану	(647)	(1.265)
Жиыны	538.150	373.858

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР (жалғасы)**

Жеткізушілерге берілген алғытөлемдерге қатысты құнсыздану бойынша резервтің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемөн</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	1.265	38
Резервті бір жылға (қайтару)/есептеу (28-ескертпе)	(618)	1.264
Алғытөлемдерді есептен шығарудағы қолдану	–	(37)
31 желтоқсанға	647	1.265

13. ӨТЕЛУГЕ ЖАТАТЫН ҚҚС ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР БОЙЫНША АЛДЫН АЛА ТӨЛЕМ

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемөн</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Өтелуге жататын ҚҚС	363.990	2.751.956
Өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	362.293	275.693
Жиыны	726.283	3.027.649

14. ӨЗГЕ ДЕ АҒЫМДАҒЫ АКТИВТЕР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемөн</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Мұнайды тасымалдау бойынша көлік экспедиция қызметтері үшін берешек	7.653.717	5.678.717
Сақтандыру бойынша алдын ала төлем	128.906	65.716
Қызметкерлердің берешегі	11.357	42.195
Болашақ кезеңдер шығыстары	5.333	–
Байланысты тараптардың болашақ кезеңдер шығыстары (34-ескертпе)	5	5
Жиыны	7.799.318	5.786.633

15. БАНК САЛЫМДАРЫ

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банк салымдары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемөн</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ долларымен көрсетілген қысқа мерзімді банк салымдары	25.357.200	18.005.639
Теңгемен көрсетілген қысқа мерзімді банк салымдары	–	10.000.000
Теңгемен көрсетілген ұзақ мерзімді банк салымдары	2.802.206	3.948.692
Теңгемен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	53.150	309.811
АҚШ долларымен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	41.315	41.070
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(51.592)	–
Жиыны	28.202.279	32.305.212

Қысқа мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік шығындар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемөн</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	–	–
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпе)	264	–
Жылдағы есептеу, нетто (32-ескертпе)	27.198	–
31 желтоқсанға	27.462	–

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. БАНК САЛЫМДАРЫ (жалғасы)**

Ұзақ мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік шығындар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	-	-
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпе)	31.251	-
Жылдағы есептеуді қайтару (32-ескертпе)	(7.121)	-
31 желтоқсанға	24.130	-

2018 жылғы 31 желтоқсанға банк салымдары келесі түрде көрсетілді:

- өтеу мерзімі 2019 жылдың қаңтарынан маусымға дейінгі кезеңде аяқталатын (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 2018 жылдың маусымнан тамызға дейінгі кезеңде), пайыздық жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан 0,7%-ға дейінгі (2017 жылғы 31 желтоқсанға: жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан 1%-ға дейінгі) 3 айдан 12 айға дейінгі мерзімге АҚШ долларында орналастырылған қысқа мерзімді салымдар;
- Компания қызметкерлерін тұрғын үймен қамтамасыз ету аясында жеңілдетілген несиелеу мөлшерлеменен орналастырылған, сәйкесінше, 2029 жылға және 2027 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлеменен пайдалануға шектелген ұзақ мерзімді банк салымдары (2017 жылғы 31 желтоқсанға: сәйкесінше, 2029 жылға және 2027 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлеменен).

16. АҚША ҚАРАЖАТТАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаттар және олардың баламалары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Банктердегі теңгемен көрсетілген мерзімді салымдар	27.107.538	35.566.876
Банктердегі АҚШ долларымен көрсетілген ағымдағы шоттар	2.226.640	207
Банктердегі теңгемен көрсетілген ағымдағы шоттар	960.416	419.768
Банктердегі Ресей рублімен көрсетілген ағымдағы шоттар	31.447	16.926
Банктердегі өзге де ағымдағы шоттар	21.567	13.093
Кассадағы қолма-қол ақша	378	112
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(22.862)	(5.784)
Жиыны	30.325.124	36.011.198

Ақша қаражаттары және олардың баламалары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	5.784	5.443
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпе)	337	-
Жылдағы есептеу, нетто (32-ескертпе)	16.901	-
Валюталарды қайта есептеу	(160)	341
31 желтоқсанға	22.862	5.784

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша теңгемен орналасқан ағымдағы шоттар мен 3 айға дейінгі мерзімді салымдардың сыйақы 6,55%-дан бастап 7,50%-ға дейін жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2017 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 0,5%-дан бастап 9,84%-ға дейін).

АҚШ долларымен орналасқан ағымдағы шоттардың сыйақы 0,25% жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2017 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 0,25%).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**17. САТУҒА АРНАЛҒАН ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР**

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер Павлодар қаласындағы әкімшілік-тұрмыстық ғимаратының мүлкімен және жеке автокөлік құралдарымен 2.406.231 мың теңге сомасында көрсетілді (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 2.848.498 мың теңге), себебі олардың өтелуі оларды пайдалануды жалғастыру арқылы емес, сату арқылы жузеге асыру жоспарлануда. Осы активтер олардың теңгерімдік және сату шығындарын шегергендегі әділ құнының ең азы бойынша танылды және ағымдағы жағдай бойынша дереу сатуға дайын. Компанияның Басшылығы жоғарыда аталған активтерді сатуды 2019 жылдың ішінде аяқталады деп күтуде.

Жылжымайтын мүлік нарығындағы ұсыныс пен сұранысты зерттеп, Компанияның басшылығы ағымдағы есепті кезеңде Павлодар қаласындағы әкімшілік-тұрмыстық ғимаратының мүлкі бойынша 283.956 мың теңге сомасына құнсыздандуды таныды (30-ескертпе).

2018 жылдың ішінде Компания Астрахань-Маңғышлақ суағызғысын және Астана қаласындағы әкімшілік ғимарат мүлкін оның ішінде теңгерімдік құны 26.488.870 мың теңге болып табылатын негізгі құралдарын (5-ескертпе) және 25.413 мың теңге болып табылатын материалдық емес активтерін (6-ескертпе) сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер ретінде жіктеді, кейінірек сатты. Бұдан басқа, есепті кезеңде Компания 2017 жылғы 31 желтоқсанда сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер ретінде танылған 135.813 мың теңге теңгерімдік құнымен жеке көлік құралдарын сатты. Жоғарыда аталған активтерді сатудан түскен таза кіріс 1.513.663 мың теңгені құрады (29-ескертпе).

Сонымен қатар Компанияның басшылығы 22.498 мың теңге сомасындағы кейбір активтерді сатуды болдырмау және оларды пайдалануды жалғастыру үшін негізгі құралдардың құрамына қайтадан аудару туралы шешім қабылдады (5-ескертпе).

18. ОБЛИГАЦИЯЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2017 жылдың желтоқсан айында 2017 жылғы 7 қарашадағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен Компания «DSFK арнайы қаржылық компаниясы» ЖШС – нің (бұдан әрі – DSFK облигациялары) облигацияларын сатып алды, сатып алынған облигацияларды «РВК банкі» – АҚ да (бұдан әрі – «РВК банкі») орналастырылған қаражатпен төледі. Облигациялардың номиналды сомасы 5.019.520 мың теңгені құрады, облигациялар саны 5.019.520 мың дана. DSFK облигацияларының жылдық сыйақы мөлшерлемесі 0,01% және өтеу мерзімі 15 жыл. Жоғарыда аталған облигациялар «Қазақмыс Корпорациясы» ЖШС 1.379.913 мың теңге сомасында қаржы кепілдігімен қамтамасыз етілген. Компанияның сұрауы бойынша, облигацияларды шығарған күннен бастап бес жыл өткеннен кейін кепілдік талап етілуі мүмкін. 2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның 3.639.607 мың теңге сомасындағы кепілденбейтін облигациялар бойынша құнсыздандудан болған залалды, сондай – ақ 630.951 мың теңге мөлшеріндегі өтеуге дейін ұсталатын осы ұзақ мерзімді инвестицияларды дисконттау құнын таныды (32-ескертпе).

Ағымдағы есепті кезеңде эмитент 1 облигацияға 1 теңге бағасымен 43.457 мың бірлікті құрайтын облигацияларды қайта сатып алды. Компанияның сондай-ақ облигациялардың әділ құнын 12,7% дисконттау мөлшерлемесі негізінде қайта қарады, нәтижесінде, 122.932 мың теңге көлемінде облигациялардың әділ құнын қайта қараудан болған табысты таныды (31-ескертпе). Солай, облигацияларға инвестицияның баланстық құны 2018 жылғы 31 желтоқсанға 828.437 мың теңгені құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанда: 748.962 мың теңге).

19. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ**Жарғылық капитал**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жарғылық капиталы жарияланған, шығарылған және 62.503.284 мың теңге көлемінде толық төленген 384.635.600 жай акциядан құралды, жарияланған бірақ шығарылмаған және төленбеген 1 акцияны қоспағанда.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал Компанияның акцияларды шығаруға байланысты 565.717 мың теңге мөлшерінде шеккен кеңес беру қызметтердің құны шегеріліп көрсетілді және 61.937.567 мың теңгені құрады.

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар

2016 жылдың ішінде Компания миноритарлық акционердің өтініші негізінде және директорлар Кеңесінің шешімінен кейін 9.549 мың теңге көлемінде орналастырылған 7.500 жай акциясын қайта сатып алды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ (жалғасы)****Капиталдың өзге де резервтері**

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша меншікті капиталдың өзге де резервтері 71.795 мың теңге мөлшерінде залалды құрады (2017 жылғы 31 желтоқсанға: 622.717 мың теңге). Осы резервтің өзгерісі 688.653 мың теңге (20-ескертпе) мөлшерінде белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалаудан болатын актуарлық пайдаларды танумен негізделген, оның салық әсері 137.731 мың теңгені құрайды (2017 жылғы 31 желтоқсанға: пайда 279.191 мың теңгені, оның салық әсері 55.838 мың теңгені құрады) (33-ескертпе). Сонымен қатар 2017 жылы қызметкерлерге берілетін ұзақ мерзімді сыйақылар бағасының өзгеруіне байланысты ағымдағы есепті кезеңде Компания 150.746 мың теңге көлемінде мерзімі ұзартылған салық активтерін есептен шығарды (33-ескертпе).

Дивидендтер

2018 жылдың ішінде Компания акционерлерінің жалпы жиналысының 2018 жылғы 24 мамырдағы шешіміне сәйкес 2017 жылдың қорытындысы бойынша бір акция үшін 160 теңгені есептегендегі 61.540.496 мың теңге сомасында дивидендтер төленуге есептелген және төленген, оның ішінде 2017 жылы алынған таза пайданың есебінен 50.117.856 мың теңге және өткен жылдардың үлестірілмеген пайдасы есебінен 11.422.640 мың теңге мөлшерінде (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша – бір акция үшін 155 теңгеден 59.617.355 мың теңге) оның ішінде ҚМГ – 55.387.527 мың теңге (2017 жылғы 31 желтоқсанға 53.656.666 мың теңге), миноритарлық акционерлерге – 6.152.969 мың теңге (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша – 5.960.689 мың теңге).

Акцияға пайда

Акцияға базалық пайда сомалары Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті кезеңдегі таза пайданы кезең ішіндегі айналымдағы жай акциялардың өлшенген орташа санына бөлу жолымен есептелген.

Компания айырбасталымды қаржы құралдарын шығармайтындықтан бір акцияның базалық пайдасы акцияға таратылған пайдаға тең.

Төменде акцияға базалық пайда есептеуде пайдаланылған пайда мен акциялар саны туралы ақпарат келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті таза пайда	51.812.710	45.654.791
Акцияға базалық пайданы есептеуге арналған жай акциялардың орташа саны	384.628.099	384.628.099
Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті есепті жылдағы пайдаға қатысты акцияға базалық пайда (теңгемен)	135	119

Жай акциялардың теңгерімдік құны

Төменде Компанияның бас компаниясы үшін ҚҚБ талаптарына сәйкес бір жай акцияның теңгерімдік құны көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Активтер жиыны	744.189.248	698.167.815
Минус: материалдық емес активтер (6-ескертпе)	(1.511.705)	(1.489.927)
Минус: міндеттемелер жиыны	(161.142.532)	(149.400.028)
Жай акциялардың теңгерімдік құнын есептеуге арналған таза активтер	581.535.011	547.277.860
Жай акциялар саны	384.628.099	384.628.099
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгемен)	1.512	1.423

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**20. ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРГЕ СЫЯҚЫЛАР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

Негізінен, зейнетақыға қосымша төлемнен және барлық қызметкерлерге қатысты мерейтой күндеріне байланысты төлемнен тұратын Компанияның қызметкерлерге берілетін сыйақылар бойынша міндеттемелері бар. Бұл төлемдер қамтамасыз етілмеген.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	660.420	600.175
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	12.939.771	12.740.751
Жиыны	13.600.191	13.340.926

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы ағымдағы қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Жылдың басына белгіленген қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	13.340.926	12.538.017
Таза пайыздық шығыстар (32-ескертпе)	1.163.566	1.182.271
Ағымдағы кезеңнің қызметтер құны (27, 28-ескертпелер)	564.099	559.185
Пайда және залал арқылы көрсетілген актуарлық (пайдалар)/залалдар (29, 30-ескертпелер)	(70.352)	39.943
Өзге жиынтық кіріс арқылы көрсетілген актуарлық пайдалар (19-ескертпе)	(688.653)	(279.191)
Төленген сыйақылар	(709.395)	(699.299)
Жылдың аяғына белгіленген қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	13.600.191	13.340.926

21. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек	8.018.198	15.234.298
Байланысты тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек (34-ескертпе)	3.215.782	1.142.698
Үшінші тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек	682.590	345.994
Байланысты тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек (34-ескертпе)	3.190	2.190
Жиыны	11.919.760	16.725.180

Сауда және өзге де кредиторлық берешек аяқталмаған күрделі құрылысқа және негізгі құралдарға қатысты байланысты және үшінші тараптар алдындағы 5.251.686 мың теңге көлеміндегі берешекті қосатын (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 12.509.741 мың теңге). 2018 жылғы 31 желтоқсандағы кредиторлық берешектің төмендеуі күрделі қызмет көрсету және негізгі құралдарды сатып алу бойынша берешекті өтеуге байланысты.

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешектің ағымдағы құны мына валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	11.867.720	16.675.818
АҚШ долларымен	29.816	18.062
Еуромен	18.454	16.726
Ресей рублімен	3.770	14.574
Жиыны	11.919.760	16.725.180

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. АЛЫНҒАН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер (34-ескертіпте)	13.139.519	10.919.781
Үшінші тараптардан алынған алғытөлемдер	7.378.650	6.996.050
Жиыны	20.518.169	17.915.831

23. ТӨЛЕМГЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төлемге өзге де салықтар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Жеке табыс салығы	611.394	593.794
Өлеуметтік салық	522.585	568.570
Төленуге жататын ҚҚС	9.787	8.075
Мүлікке салынатын салық	439	33.271
Өзге де салықтар	25.960	20.828
Жиыны	1.170.165	1.224.538

24. РЕЗЕРВТЕР**Қысқа мерзімді резервтер**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді резервтер 41.125 мың теңгеде өзге резервтерді қосады.

ТМРБЖТҚҚК бұйрығына және сот органдарының кейінгі шешіміне сәйкес, Компанияның 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық ресурстарының кету ықтималдығы жоғары болғандықтан, 1.046.994 мың теңге мөлшерінде өтемдік тариф резервін есептеді.

Нәтижесінде, 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді резервтердің теңгерімдік құны 1.088.119 мың теңгені құрады.

Ұзақ мерзімді резервтер*Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме*

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания ағымдағы үздік есептік бағалауды ескере отырып, ұзақ мерзімді резервтерді қайта қарады. Пайдаланылған жорамалдар мен дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгерістерге сезімталдық 4-ескертіптеде көрсетілген.

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
1 қаңтарға	15.347.322	15.022.086
Актив арқылы бір жылға есептеу (5-ескертіпте)	106.229	265.812
Бағалауды өзге жиынтық залал арқылы қайта қарау	3.102.220	30.162
Пайда мен залалдар арқылы бағалауды қайта қарау (29, 30-ескертіпелер)	1.162.914	(1.239.714)
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв дисконтының амортизациясы (32-ескертіпте)	1.390.712	1.268.976
31 желтоқсанға	21.109.397	15.347.322

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ӨЗГЕ ДЕ АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Еңбекақы мен өзге де сыйақылар	10.034.627	9.911.112
Байланысты тараптардың алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек (34-ескертпе)	8.437.279	6.589.984
Үшінші тараптар алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек	4.319.474	4.118.923
Зейнетақы қоры алдындағы берешек	784.099	741.564
Өзге де міндеттемелер	150.611	140.580
Жиыны	23.726.090	21.502.163

Еңбекақы және өзге де сыйақылар құрамына еңбекақы төлеу бойынша ағымдағы берешектер, жыл қорытындысы бойынша сыйақы төлеу бойынша міндеттемелер, демалысақы төлеу бойынша міндеттемелер кіреді.

26. ТҮСІМ

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін түсім келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Шикі мұнайды тасымалдау	189.600.250	184.818.487
Құбырларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтер	13.541.838	10.598.775
Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлем	4.852.920	5.198.277
Су тасымалдау	3.644.628	7.046.075
Мұнайды көлік экспедициялау қызметтері	691.347	697.652
Мұнайды сақтау бойынша қызметтер	77.375	100.327
Өзге де	111.527	147.286
Жиыны	212.519.885	208.606.879
Табысты тану мерзімі		
Белгілі бір уақытта	198.978.047	-
Уақыт кезеңі ішінде	13.541.838	-
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жиыны	212.519.885	-

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде ең ірі бес жүк жіберушілерден түскен түсім, тиісінше, 50.677.435 мың теңгені, 29.489.655 мың теңгені, 13.563.399 мың теңгені, 10.956.630 мың теңгені және 9.450.461 мың теңгені құрады. 2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін осы көрсетілген жіберушілерден түскен түсім, тиісінше, 49.159.783 мың теңгені, 26.582.952 мың теңгені, 13.132.025 мың теңгені, 10.663.597 мың теңгені және 12.106.463 мың теңгені құрады.

Есепті кезеңде суды тасымалдаудан түсетін түсімдердің төмендеуі 2018 жылдың 1 шілдесінен бастап Компанияның су тасымалдау қызметін Магистралдық Суағызғысына берілуімен байланысты.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ӨТКІЗІМНІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өткізімнің өзіндік құны келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	46.935.933	48.421.084
Тозу және амортизация	46.571.484	44.898.883
Табыс салығынан басқа салықтар	7.797.951	6.931.850
Отын және материалдар	7.137.725	7.342.287
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	6.476.028	5.353.426
Электр энергиясы	6.209.207	7.170.357
Күзет қызметтері	4.494.166	3.884.698
Газ шығындары	2.442.293	2.471.887
Тамақтану және мекендеу	1.786.131	549.634
Көлік шығыстары	1.539.620	285.740
Әуеден күзету қызметтері	1.057.842	1.186.286
Қоршаған ортаны қорғау	1.033.549	473.677
Іссапар шығыстары	965.925	896.764
Еңбек қызметінің аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (20-ескертпе)	526.701	528.274
Сақтандыру	495.503	481.785
Аутстаффинг қызметтері	442.744	396.876
Міндетті медициналық сақтандыру	419.769	154.997
Өндірістік активтерді диагностикалау	357.267	377.305
Байланыс қызметтері	237.221	241.790
Операциялық жалдау	177.515	97.855
Өзге де	1.935.745	1.936.169
Жиыны	139.040.319	134.081.624

Тозу, амортизация және салық шығындарының артуы (табыс салығын қоспағанда) негізінен 2017 жылдың соңында аяқталмаған құрылыс объектілерінің іске қосылуымен байланысты.

Қызметкерлерге жұмсалатын шығындардың азаюы және Компанияның қашық өндірістік жерлерде жұмыс істейтін өндірістік қызметкерлерінің тамақтану және мекендеу шығыстарының, сондай ақ көлік шығыстарының өсуі бұл қызметтердің аутсорсингке шығарылуымен байланысты.

Қоршаған ортаны қорғауға жұмсалған ағымдағы шығыстардың өсуі магистралды мұнай құбыры бойындағы бұзылған жерлерді (тарихи ластану) қалпына келтіру шараларын іске асырумен байланысты.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**28. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін жалпы және әкімшілік шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	7.173.095	7.120.393
Тозу және амортизация	1.424.747	1.077.211
Өтемдік тариф бойынша резервті есептеу (24-ескертпе)	1.046.994	–
Кеңсеге қызмет көрсету	552.025	473.013
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	392.037	247.719
Өтеуге тиісті ҚҚС-ті есептен шығару бойынша шығыстар	346.556	91.939
Әлеуметтік сала бойынша шығыстар	326.233	300.851
Іссапар шығыстары	255.556	235.471
Табыс салығынан басқа салықтар	245.487	276.291
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті есептеу / (қалпына келтіру), нетто (11-ескертпе)	217.662	(43.573)
Аутстаффинг қызметтері	201.357	500.323
Оқыту	167.065	137.253
Көлік шығыстары	160.243	118.975
Кеңес беру қызметтері	151.770	337.386
Байланыс қызметтері	129.400	94.041
Ақпараттық қамту	125.226	108.617
Материалдар және отын	91.174	114.150
Жарнама шығыстары	82.425	71.195
Банк қызметтері	68.960	99.535
Еңбек қызметінің аяқталғанға байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (20-ескертпе)	37.398	30.911
Сақтандыру	30.533	26.403
Қауіпсіздікті қамтамасыз ету	30.510	88.934
Міндетті медициналық сақтандыру	30.978	9.432
Операциялық жалдау бойынша шығыстар	29.144	18.867
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер бойынша резервті (қайтару)/есептеу (12-ескертпе)	(618)	1.264
Ескірген қорлар бойынша резервті есептеу, нетто	–	9.639
Өзге де	542.975	491.292
Жиыны	13.858.932	12.037.532

29. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ КІРІСТЕР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгеммен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің шығуарылуынан болған кіріс, нетто (17-ескертпе)	1.513.663	–
Айыппұлдар мен өсімақылардан болған кіріс	252.833	680.220
Актуарлық пайдалар (20-ескертпе)	70.352	–
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві бойынша бағалауды қайта қарау (24-ескертпе)	–	1.239.714
Уақытша құрылыстарды жою шығындарын өтеу	–	217.054
Өзге де кірістер	321.290	260.481
Жиыны	2.158.138	2.397.469

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**30. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ШЫҒЫСТАР**

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервін қайта қарау (24-ескертпе)	1.162.914	-
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығарылуынан болған шығыстар, нетто	1.066.126	710.923
Негізгі құралдардың құнсыздануынан болған шығыстар(5-ескертпе)	292.293	37.682
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануынан болған шығыстар (17-ескертпе)	283.956	-
Өрекетсіз тұрған өндірістік объектілерді жою бойынша шығыстар	106.084	56.275
Актуарлық залалдар (20-ескертпе)	-	39.943
Өзге де шығыстар	4.240	142.654
Жиыны	2.915.613	987.477

31. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін кезеңдерде қаржылық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Банк салымдарынан және ағымдағы шоттардан пайыздық кіріс	2.468.573	4.862.911
Облигациялардың әділ құнын қайта қараудан болған кіріс (18-ескертпе)	122.932	-
Қызметкерлерге берілген қарыздар: дисконт амортизациясы	2.065	4.906
Өзге де қаржылық кірістер	2.197	1.913
Жиыны	2.595.767	4.869.730

32. ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қаржылық шығындар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві дисконтының амортизациясы (24-ескертпе)	1.390.712	1.268.976
Қызметкерлерге сыйақы: таза пайыздық шығыстар (20-ескертпе)	1.163.566	1.182.271
Ақша қаражаттары және олардың баламалары мен банк салымдары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервін есептеу, нетто (15, 16-ескертпелер)	36.978	-
Облигацияларға инвестициялардың дисконты (18-ескертпе)	-	630.951
Жиыны	2.591.256	3.082.198

33. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін табыс салығы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	19.254.332	17.049.571
Өткен кезеңдерде ағымдағы табыс салығы бойынша бағалаудағы өзгерістер	1.034.264	(294.732)
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша үнемділік	(6.307.301)	(961.161)
Табыс салығы	13.981.295	15.793.678

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**33. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

2018 және 2017 жылдарға табыс салығы мөлшерлемесіне көбейтілген бухгалтерлік пайда мен табыс салығы бойынша шығыстар арасындағы салыстырмалы тексеру:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Салық салуға дейінгі пайда	65.794.005	61.448.469
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
Бухгалтерлік пайдадан түскен табыс салығы бойынша шығыстар	13.158.801	12.289.694
Өткен кезеңдерде ағымдағы табыс салығы бойынша бағалаудағы өзгерістер	1.034.264	(294.732)
Негізгі құралдарға қатысты салық салынатын уақытша айырмашылықтардың қайта қаралуына байланысты төмендеу	(1.065.393)	-
Дивидендтен түскен кіріс	(867.650)	-
Артық технологиялық мұнайдан түскен кіріс	788.242	433.589
Өтемдік тариф бойынша резерв	209.399	-
Шетелдік кәсіпорындардан болған пайда	156.838	221.492
Амортизацияланбайтын негізгі құралдардың құнсыздануы	93.462	1.029.766
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер бойынша мерзімі ұзартылған салық активтерін есептен шығару	44.213	1.166.108
Облигацияларға инвестициялардың құнсыздануы	-	727.921
Өзге де шегерілмейтін шығыстар	429.119	219.840
Жиынтық кіріс туралы жеке есепте көрсетілген табыс салығы бойынша шығыстар	13.981.295	15.793.678

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**33. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Қаржылық жағдай туралы тиісті есептердің жасалу күніне жеке қаржылық есептілікте көрсетілген активтерді және міндеттемелер мен сомаларды есептеу үшін салық негіздеме аралығындағы уақытша айырмаларға қолданылатын заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген мерзімі ұзартылған салық сальдосы 31 желтоқсанға келесіні қамтиды:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	2017 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	2017 жылғы 1 қаңтар
Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер							
Қызметкерлерге беретін сыйақылар мен өзге де ақылар және тиісті шығындар	1.936.897	137.689	(137.731)	1.936.939	(850.797)	(206.584)	2.994.320
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер бойынша құнсыздану резерві	10.781	(124)	–	10.905	245	–	10.660
Күтілетін несиелік шығындар	180.165	60.159	–	120.006	(8.715)	–	128.721
Ескірген және өтімсіз қорына резерв	3.353	(170)	–	3.523	(26)	–	3.549
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв	4.221.880	531.970	620.445	3.069.465	59.014	6.033	3.004.418
Төлемге салық	125.916	(21.437)	–	147.353	32.555	–	114.798
Қоршаған ортаны қорғау міндеттемелер бойынша және өзге де резервтер	8.225	–	–	8.225	–	–	8.225
Әділ құнының өзгеруі және облигацияларға инвестициялар бойынша дисконт	101.604	(24.586)	–	126.190	126.190	–	–
	6.588.821	683.501	482.714	5.422.606	(641.534)	(200.551)	6.264.691
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер							
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестиция	(176.032)	–	–	(176.032)	–	–	(176.032)
Негізгі құралдар	(74.416.587)	5.623.800	(11.494.525)	(68.545.862)	1.602.695	(3.027.352)	(67.121.205)
	(74.592.619)	5.623.800	(11.494.525)	(68.721.894)	1.602.695	(3.027.352)	(67.297.237)
Мерзімі ұзартылған салық бойынша таза міндеттемелер	(68.003.798)	6.307.301	(11.011.811)	(63.299.288)	961.161	(3.227.903)	(61.032.546)

Негізгі құралдар бойынша мерзімі ұзартылған салықтар салық және бухгалтерлік есепке алуға негізгі құралдардың амортизацияның түрлі мөлшерлемелері мен негізгі құралдардың құнсыздануынан болған салық және бухгалтерлік базалардың арасындағы айырманы құрайды.

Мерзімі ұзартылған салықтың активі, болашақта салық салынған кірістің пайда болу ықтималдығына, біршама активтің пайдаланылуына байланысты көрсетілген дәрежеде танылады. Мерзімі кейінге қалдырылған салықтың активтері солармен байланысты салық жеңілдіктердің жүзеге асырылу ықтималдығы болмайтын дәрежеде азайтылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР**

Егер тараптың бір жағы екінші жақты бақылай алса немесе қаржылық не операциялық шешім қабылдаған кезде екінші жаққа едәуір әсер етсе, 24 ҚЕХС «Байланысты тараптар туралы ақпараттар ашуға» сәйкес тараптар байланысты деп саналады. Әр байланысты тараппен болуы мүмкін қатынасты бағалаған кезде тек заңдығына ғана емес, қарым-қатынастың мәніне де назар аударылады.

Байланысты тараптармен жасалған мәмілелер тараптар арасында келісілген, байланысты және кейбір реттелетін қызметтерді есепке алмағанда үшінші тарапқа қолданылатын тарифтермен берілетін, нарық мөлшерлемесі бойынша жүзеге асырылмаған жағдайларда жүзеге асырылған.

Келесі кестелерде 2018 және 2017 жылдары байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің жалпы сомасы мен 2018 және 2017 жылдардағы 31 желтоқсанына тиісті сальдо көрсетілген.

Негізгі құралдар және құрылыс қызметі үшін байланысты тараптарға берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға негізгі құралдар және құрылыс қызметі үшін берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер			
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		-	46.927
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		16.118	-
Байланысты тараптарға негізгі құралдар және құрылыс қызметі үшін берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер жиыны	9	16.118	46.927

Байланысты тараптардан сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда және өзге де дебиторлық берешегі			
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		994.993	2.495.886
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		816.489	3.442
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		160.131	1.007.975
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешектің жиыны	11	1.971.613	3.507.303
ҚМГ мен «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де дебиторлық берешегі	11	19.761	509
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешектің жиыны		19.761	509
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві		(5.177)	-
Жиыны		1.986.197	3.507.812

Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		210.957	103.181
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға берілген алғытөлемдер		14.842	101.281
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер жиыны	12	225.799	204.462

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптарға берілген болашақ кезеңдегі шығындары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың болашақ кезеңдегі шығындары		5	5
Байланысты тараптарға болашақ кезеңдегі шығындар	14	5	5

Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		1.875.226	910.337
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		1.333.398	232.361
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		7.158	–
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін сауда кредиторлық берешектің жиыны	21	3.215.782	1.142.698
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		2.493	2.190
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		697	–
Байланысты тараптар алдында өзге де кредиторлық берешектің жиыны	21	3.190	2.190
Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де кредиторлық берешектің жиыны		3.218.972	1.144.888

Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		12.811.346	10.560.712
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		328.173	359.068
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		–	1
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер жиыны	22	13.139.519	10.919.781

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптар алдында өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2018 жылғы 31 желтоқсан	2017 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек		8.437.279	6.589.984
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешектің жиыны			
	25	8.437.279	6.589.984
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек			
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек		55.559	44.502
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек жиыны			
		55.559	44.502
Байланысты тараптар алдында өзге де міндеттемелердің жиыны			
		8.492.838	6.634.486

Компанияның байланыс тараптармен 31 желтоқсанда аяқталатын жыл бойы жасалған мәмілелері келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2018 жыл	2017 жыл
Байланыс тараптарға сату		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	117.333.681	116.967.549
Бірлескен кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	9.284.834	9.121.018
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	5.718.602	3.731.719
Еншілес ұйымға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	310.031	-
Еншілес ұйымға сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің шығуынан болған кіріс	1.382.673	-
ҚМГ-ға сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан болған кіріс	372.976	-
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	57.756	16.138
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	39.021	84.391
Бірлескен кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	1.238	-
Жиыны	134.500.812	129.920.815

ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың негізгі қызметінен болған түсім мұнай және су тасымалдау бойынша көрсетілетін қызметтермен байланысты.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**34. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптардан сатып алынған қызметтер мен активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2018 жыл	2017 жыл
Байланысты тараптардан сатып алу		
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдарды сатып алу	17.627.906	1.057.305
Еншілес ұйымнан негізгі құралдарды сатып алу	6.611.962	314.950
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	5.665.308	7.376.930
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	2.913.150	2.992.827
Еншілес ұйымнан қорларды сатып алу	2.328.757	–
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан қорларды сатып алу	1.429.260	1.071.536
Еншілес ұйымдардан қызметтерді сатып алу	465.191	–
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдарды сатып алу	190.740	785.042
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	34.645	7.506
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан қорларды сатып алу	165	3.359
Жиыны	37.267.084	13.609.455

Есепті кезеңде Компания «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы байланысты тараптан 17.627.906 мың теңгеге негізгі құралдарды сатып алды, соның ішінде «Прорва-Құлсары» магистралды мұнай құбыры мен «Астрахань-Маңғышлақ» су құбырын ауыстыруға арналған жобалар құрылысы бар.

Байланысты тараптармен операциялар бойынша Компанияның дивидендтік кіріс келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2018 жыл	2017 жыл
Байланысты тараптардан түскен дивидендтік кіріс		
Еншілес ұйымнан түскен дивидендтік кіріс (PTL)	4.338.250	–
Жиыны	4.338.250	–

Дивидендтер төлеміне қатысты байланысты тараптарға ақша ағыны келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанға аяқталған жыл үшін	
	2018 жылғы	2017 жылғы
Байланысты тараптарға ақша ағыны		
ҚМГ дивидендтерін төлеу	55.387.527	53.656.666
Жиыны	55.387.527	53.656.666

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін негізгі басқарушы қызметкерлерге есептелген сыйақының жалпы сомасы 834.325 мың теңге (2017 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 586.985 мың теңге). Басты қызметкерлерге төлемдер негізінен келісімшарттар және Компанияның ішкі ережелерімен белгіленген еңбекақы және сыйақылар бойынша шығыстардан тұрады.

35. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**Қызмет жүргізу шарттары**

Нарықтық экономиканың талаптарына сәйкес болатын, Қазақстан экономикалық реформалар және өзінің құқықтық, салық және әкімшілік инфрақұрылысын дамытуды жалғастыруда. Қазақстан экономикасының тұрақтылығы осы реформалардың жүзеге асырылуынан және экономикалық, қаржылық және ақша-кредит саясаты саласындағы Үкімет қабылдаған шаралардың тиімділігіне тәуелді.

2015 жылы шикі мұнай бағасының айтарлықтай төмендеуі және қазақстандық теңгенің құнсыздануы Қазақстан экономикасына айтарлықтай теріс әсер етуі жалғастырылды. Басқа да факторлармен бірге осы факторлардың жиынтығы капиталдың қол жетімділігінің төмендеуіне, капитал құнының артуына, инфляцияның өсуіне және экономикалық өсуіне қатысты белгісіздікке әкелді. Компания басшылығы қазіргі жағдайда Компанияның экономикалық тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін тиісті шаралар қабылдайтынын айтты.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Салық салу**

Қазақстандық салық салу заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілері әрдайым өзгерістер мен әр түрлі түсіндірмелердің мән-мағынасы болады. Жергілікті, облыстық және ұлттық салық органдарының әр түрлі пікірлері болатын жағдайлары сирек емес, соның ішінде кірістердің, шығыстардың және қаржылық есептіліктің басқа да баптары ҚЕХС-ке сәйкес есепке алу туралы пікірлері бар. Қазақстанда қолданыстағы заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылыққа қолданылатын айыппұл мен өсімпұл жүйесі өте қатаң.

Айыппұлдық ықпалшараға қосымша есептелген салық сомасынан 80% көлемінде болатын айыппұлдар мен 2,5-ке көбейтілген, Қазақстан Ұлттық банкімен белгіленген, қайта қаржыландырылған мөлшерлемесі бойынша есептелген өсімпұл кіреді. Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары кез келген есептелген салықтың туындысы болуы мүмкін. Салық салу кезеңдері тексерудің алдындағы жылдың күнтізбелік бес жыл мөлшерінде салық органдары тексеру үшін қол жетімді болады. Белгілі жағдайларда тексерулер бұдан ұзақ мерзімді қамтуы мүмкін.

Қазақстандық салық салу жүйесіне тән белгісіздік нәтижесінде салық, айыппұлдық ықпалшара мен өсімпұл сомасы, егер ондайлар болса, қазіргі уақытқа дейін шығысқа жатқызылатын және 2018 жылдың 31 желтоқсанына есептелген соманы асып кетуі мүмкін. Басшылық 2018 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнамаға түсінік беру тиісті деп есептейді және салық бойынша тек осы жеке қаржылық есептілікте көрсетілгендерді алмағанда Компанияның ұстанымы расталады деген ықтимал бар.

Трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау

Қазақстанда трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау кең масштабта таралған және халықаралық бизнеске тура немесе жанама қатысты көптеген операцияларына қолданылады, бұл ретте операция қатысушылары байланысты тараптар болатындығына немесе болмайтындығына назар аудармайды. Трансфертті баға белгілеу бойынша заңнама операцияларға қолданылатын салықтар, «ұзартылған қол» принципі бойынша белгіленген нарық бағаларының негізінде есептелгенін талап етеді.

Трансферттік баға белгілеу туралы заң толық емес және заңның кейбір ережелеріне байланысты прецедентті жағдайлары бар. Оның үстіне, заңда толық нұсқауы жоқ. Нәтижесінде, операцияның әралуан түріне қолданылатын трансфертті баға белгілеу бойынша бақылауды іске асыру реттелмеген.

Қазақстанның трансфертті баға белгілеу туралы заңнамасымен байланысты белгісіздіктің болуы салық органдарының Компанияның ұстанымынан бөлек ұстанымды қабылдауына әкелу қауіптілігі бар, ол өз кезегінде 2018 жылғы 31 желтоқсанға қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар тудыруы мүмкін.

Басшылық 2018 жылдың 31 желтоқсандағы қолданыстағы заңнамаға түсінік беру дұрыс деп санайды және салық бойынша Компания ұстанымы құпталады деген ықтимал бар.

Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелер

Қазақстанда қоршаған ортаны қорғау бойынша заңнама даму үрдісі үстінде, сондықтан үнемі өзгерістерге шалдығады. Заңнаманың өзгеруі нәтижесінде пайда болған ықтимал міндеттемелер шынайы бағалана алмайды. Ағымдағы заңнамаға сәйкес, басшылық Компанияның осы жеке қаржылық есептілікте көрсетілгендерді қоспағанда, қаржылық жағдайына және оның қызметінің нәтижесіне едәуір теріс әсер ететін мүмкін әлде ықтимал міндеттемелер болмайды деп есептейді (4, 24-ескертпелер).

Сақтандыру мәселелері

Қазақстан Республикасында сақтандыру саласы даму сатысында, сондықтан әлемнің басқа өңірлерінде таралған сақтандырудың көптеген нысандары бізде әлі қол жетімді емес.

Компания, үшінші тұлға алдында Компанияның немесе оның қызметіне жататын объектілерде болған апаттан мүлікке немесе қоршаған ортаға залал келтірілгені үшін жауапкершілік артатын мүлікті сақтандырады.

Негізгі құралдарды сатып алу бойынша міндеттемелер

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның негізгі құралдар мен құрылыс қызметтерін сомасы 38.869.144 мың теңгеге (2017 жылғы 31 желтоқсан: 26.440.947 мың теңге) сатып алуға шарттық міндеттемелері болған. Бұл міндеттемелер инвестициялық бағдарламаның бөлігі болып табылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. БЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Инвестициялық бағдарлама бойынша міндеттемелер**

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес, табиғи монополия субъектісі ретінде Компанияның 2015-2019 жылдарға бекітілген шекті тарифтер аясында 2015-2019 жылдарға өндірістік объектілердің күрделі құрылысына / қайта құруына / күрделі жөндеуіне / диагностикасына бағытталған инвестициялық бағдарламаны орындауға (Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігінің 2018 жылғы 27 ақпандағы № 68 және ТМРБЖТҚҚК 2018 жылғы 23 ақпандағы № 43-ОД бірлескен бұйрығымен бекітілген) міндеттемесі бар, жалпы сомасы 191 миллиард теңге, оның ішінде:

- 2015 жылы – 57,1 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 18,4 миллиард теңге;
- 2016 жылы – 38,4 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 12,5 миллиард теңге;
- 2017 жылы – 37,09 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 11,7 миллиард теңге;
- 2018 жылы – 37,09 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 11,5 миллиард теңге;
- 2019 жылы – 21,36 миллиард теңге, оның ішінде ішкі нарыққа – 6,6 миллиард теңге.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның инвестициялық бағдарламаны орындау бойынша міндеттемелері 51,8 миллиард теңгені құрайды (2017 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша – 63,4 миллиард теңге).

Өндірістік қажеттілікке байланысты 2018 жылдың екінші жартысында өндірістің ағымдағы деңгейін ұстап тұру мақсатында Компания Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігіне және 2018-2019 жылдарға арналған жоғарыда аталған инвестициялық бағдарламаны түзету жөніндегі ұсыныстарын ТМРБЖТҚҚК-ға жолдады. Компанияның шағымына жауап ретінде, ТМРБЖТҚҚК инвестициялық бағдарламаның белгілі бір шараларын орындамағаны үшін уақытша өтемдік тарифті қолдану тәуекелі туындаған ескертулерге байланысты инвестициялық бағдарламаны түзетуден бас тартты. Компанияның ішкі нарыққа мұнай тасымалдау және суды жеткізу қызметтеріне уақытша өтемдік тарифі 2020 жылғы 1 шілдеден бастап он екі ай аралығында қолданылуы мүмкін.

Компания ТМРБЖТҚҚК-ның ескертулерімен келіспей, оның іс-әрекеттеріне шағымдану үшін заңда белгіленген тәртіппен жұмыс жүргізуде.

36. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ

Компанияның негізгі қаржылық міндеттемелер құрамына сауда және өзге де кредиторлық берешектер кіреді. Көрсетілген қаржы құралдары ең бастысы Компанияның шаруашылық қызметіне қаржыландыруды тарту үшін қолданылады. Компанияның шаруашылық қызметінің нәтижесінде пайда болған Компанияда саудадебиторлық берешек, ақша қаражаттары мен олардың баламалары бар.

Компания несиелік тәуекелден, валюталық тәуекелден және өтімділік тәуекелден тұратын нарық тәуекеліне бейім.

Компания басшылары шолу жасайды және осы тәуекелдерді басқару үшін қабылданатын келесі шараларды бекітеді.

Несиелік тәуекел

Компанияның мәмілелерді тек белгілі және несиені өтеуге қабілетті тараптармен жасайды. Компанияның саясатына сәйкес, коммерциялық несие шартына қарай сауда операцияларын жасауды қалайтын барлық клиент, несиелік тексеру рәсімінен өтуге жатады. Сондай-ақ, Компанияға берешекті қайтармау тәуекелін төмендетуде сенімділікті қамтамасыз ету үшін осындай сатып алушының дебиторлық берешегі үздіксіз мониторингке алынады. Тәуекелдің ең жоғары мөлшері дебиторлық берешектің теңгерімдік құны болады. Компанияда несиелік тәуекелдің маңызды шоғырлануы жоқ.

Компания ақша қаражаттарын, салымдарды қазақстандық банктерде орналастырады (15 және 16-ескертпелер). Компанияның басшылығы төтенше несиелік тәуекелдерді алып тастау мақсатында осы банктердің кредиттік рейтингін мерзімді түрде қарайды. ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес Компания кредиттік мекемелердегі қаражаттарға несиелік шығындар резервін таныйды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Несиелік тәуекел (жалғасы)**

Келесі кестеде «Moody's», «Fitch Ratings» және «Standard&Poor's» агенттіктерінің несие рейтингін қолдана отыра есепті күнге банк салымдары мен ақша қаражаттары бойынша сомалар көрсетілген:

Мың теңгемен	Орналасқан жері	Рейтинг		2018 жыл	2017 жыл
		2018 жыл	2017 жыл		
Банктер					
«Қазақстанның Халық Банкі» АҚ	Қазақстан	ВВ/Жағымды	Вa1/Тұрақты	58.517.520	68.305.097
«Сбербанк России» АҚ	Ресей	Ваa3	ВВВ-	9.338	724
«Сбербанк России» АҚ ЕБ	Қазақстан	ВВ+/Жағымды	ВВ+/Жағымды	167	12
«ГазБанк» ЖАҚ	Ресей	-	В3/Тұрақты	-	10.418
«Altyn Bank» АҚ	Қазақстан	ВВВ-/Тұрақты	Вa2/Тұрақты	-	25
«ЦеснаБанк» АҚ	Қазақстан	В-	В/Тұрақты	-	9
«Қазкоммерцбанк» АҚ	Қазақстан	-	Вa2/Тұрақты	-	8
АО «ForteBank»	Казахстан	В/Тұрақты	В3/ Жағымды	-	5
Жиыны				58.527.025	68.316.298

Өтімділік тәуекел

Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Компания ақша қаражаттарының тапшылық тәуекелдігіне бақылау жасайды. Осы құралдың көмегі арқылы қаржылық инвестициямен және қаржы активтерімен байланысты төлем мерзімі (мысалы, дебиторлық берешек, басқа да қаржы активтері), сондай-ақ операциялық қызметтен болатын болжамды ақша ағымдары талданады.

Келесі кестеде 2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанына Компанияның қаржылық міндеттемелері бойынша осы міндеттемелерді өтеу мерзіміне қарай шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы ақпарат берілген.

Мың теңгемен	Сұраныс бойынша	1 жылдан кем	1 жылдан 2 жылға дейін	2 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан артық	Жиыны
2018 жылдың 31 желтоқсанына						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	-	11.846.776	67.552	820	4.612	11.919.760
Жиыны	-	11.846.776	67.552	820	4.612	11.919.760
2017 жылдың 31 желтоқсанына						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	-	16.693.685	27.068	145	4.282	16.725.180
Жиыны	-	16.693.685	27.068	145	4.282	16.725.180

Валюталық тәуекелдік

Валюталық тәуекелдікке ұшырайтын, шетел валютасымен көрсетілген активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасы төменгі кестеде берілген.

Мың теңгемен	АҚШ доллары	Ресей рублі	Еуро	Жиыны
2018 жылдың 31 желтоқсанына				
Активтер	27.625.155	37.829	-	27.662.984
Міндеттемелер	29.944	65.608	18.454	114.006
2017 жылдың 31 желтоқсанына				
Активтер	18.046.919	13.487	-	18.060.406
Міндеттемелер	18.062	85.231	16.726	120.019

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Валюталық тәуекелдік (жалғасы)**

Компанияның операцияларымен байланысты валюталық тәуекелдерді төмендетуге ықпал ететін Компанияда ресми құралдар жоқ.

Келесі кестеде Компанияның салық салғанға дейінгі пайданың (активтер мен міндеттемелердің әділ құнындағы болуы мүмкін өзгерістерге байланысты) өзге көрсеткіштердің тұрақтылығы жағдайында АҚШ доллары, ресей рублі мен еуро айырбас бағамының болуы мүмкін өзгерістеріне сезімталдығы көрсетілген. Компанияның меншік капиталына әсері аз.

<i>Мың теңгемен</i>	Валюта айырбас бағамының ұлғаюуы/ төмендеуі	Салық салғанға дейінгі пайдаға әсер
2018 жыл		
АҚШ доллары	+14,00%	3.863.330
	-10,00%	(2.759.521)
Ресей рублі	+14,00%	(3.889)
	-9,00%	2.500
Евро	+14,00%	(2.584)
	-10,00%	1.845
2017 жыл		
АҚШ доллары	+10,00%	1.802.886
	-10,00%	(1.802.886)
Ресей рублі	+16,00%	(11.479)
	-16,00%	11.479
Евро	+13,50%	(2.258)
	-9,50%	1.589

Капиталды басқару

Капиталды басқаруға байланысты Компанияның негізгі мақсаты тұрақты несие төлеу қабілетін қамтамасыз ету және Компания қызметін жүргізу үшін капиталдың барабар деңгейі мен акционердің пайдасын барынша көбейту. Компания капиталдың құрылымын басқарады және экономикалық жағдайдың өзгеруіне сәйкес оны өзгертеді. Компания капитал құрылымын сақтау немесе өзгерту мақсатында дивидендтерді төлеу мөлшерін реттей алады, акционерге капиталды қайтара алады немесе жаңа акцияларды шығара алады.

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталатын жылдарда объектілерде, саясатта және капиталды басқару үдерістерінде өзгерістер болған емес.

2018 және 2017 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияда айтарлықтай берешек сомасы болған жоқ. Компания есепті күнге берешектен асатын елеулі ақша қаражатына ие.

Қаржы құралдарының әділ құны

Ақша қаражаттардың, банктердегі салымдардың, сауда және өзге де дебиторлық берешектің, сауда және өзге де кредиторлық берешектердің және басқа да қаржылық міндеттемелердің теңгерімдік құны қаржы құралдарының қысқа мерзімділігіне орай шамамен олардың әділ құнына тең.

37. ЕСЕПТІ КҮННЕН КЕЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

Мемлекет басшысының 2018 жылғы 29 қыркүйектегі тапсырмасына және ҚМГ Басқармасының 2019 жылғы 11 ақпандағы шешіміне, сондай-ақ 2019 жылғы 29 қаңтардағы Қоғамның Директорлар кеңесінің шешіміне сәйкес, Компания 2019 жылы Түркістан қаласында нысанның құрылысына жалпы сомасы 2,2 миллиард теңге көлемінде демеушілік көрсетеді. Жоғарыда аталған көлемде, 2019 жылғы 18 ақпанда Компания 1 миллиард теңге көлемінде қаржыландырудың алғашқы траншын жасады.

БМТ-ның операциялық қызметін қолдау мақсатында, Компания 2019 жылғы 25 ақпанында 2019 жылғы 31 қаңтардағы Басқарманың шешіміне сәйкес, БМТ-ға 1.500 мың АҚШ доллары (565.095 мың теңгеге баламалы) мөлшерінде пайызсыз қарыз берді, несие мерзімі 1 жыл, бір жылға дейін ұзартылуы мүмкін.